

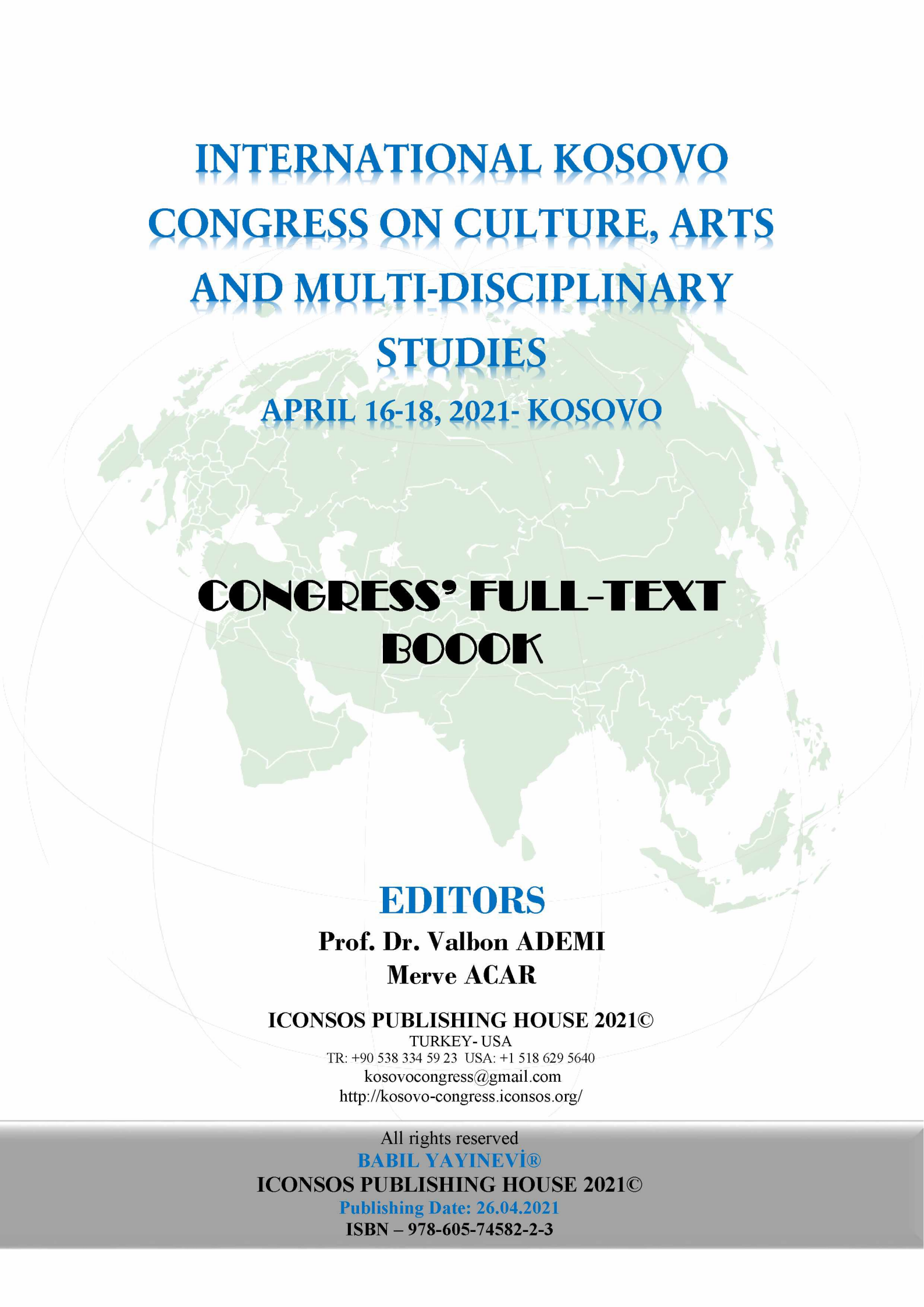
EDITORS
PROF. DR. VALBON ADEMI
MERVE ACAR

**INTERNATIONAL
KOSOVO CONGRESS
ON CULTURE,
ARTS AND
MULTI-DISCIPLINARY
STUDIES
FULL-TEXT BOOK**

Turkey, United States, Germany, Hungary, India, Macedonia, Kosovo, Serbia,
Croatia, Russia, Azerbaijan, Morocco, Ethiopia, South Africa, Iraq

babil
com

ISBN:978-605-74582-2-3

**INTERNATIONAL KOSOVO
CONGRESS ON CULTURE, ARTS
AND MULTI-DISCIPLINARY
STUDIES**

APRIL 16-18, 2021- KOSOVO

**CONGRESS' FULL-TEXT
BOOK**

EDITORS

**Prof. Dr. Valbon ADEMI
Merve ACAR**

ICONSOS PUBLISHING HOUSE 2021©

TURKEY- USA

TR: +90 538 334 59 23 USA: +1 518 629 5640

kosovocongress@gmail.com

<http://kosovo-congress.iconsos.org/>

All rights reserved

BABIL YAYINEVI®

ICONSOS PUBLISHING HOUSE 2021©

Publishing Date: 26.04.2021

ISBN – 978-605-74582-2-3

CONGRESS ID

CONGRESS NAME

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS
AND MULTI-DISCIPLINARY STUDIES

DATE AND VENUE

APRIL 16-18, 2021
KOSOVO

ORGANIZERS

ICONSOS International Academic Network
Regional Development Studies Institute
Kosovo Teachers' Organization
Sui Generis Youth Group
Gazi University
ICONSOS Publishing House

President of Organization Committee

Prof. Dr. CALEN SCRCAIPRU

President of Coordinators'

Merve ACAR

ACCEPTED PAPERS

61 Turkish Participants

70 Foreign Participants

EVALUATION PROCESS

All Submissions Have Passed a Double-Blind Referee Evaluation Process

SESSION 1 - HALL 1 (11:00 GMT+3 / 10:00 GMT+2)

APRIL 17, MODERATOR: HALİT AHMET KAHRAMAN

11:00
GMT+3

GİZEM SEYHAN
ADİL OĞUZHAN

THE PREVALENCE OF MOBILE AND
INTERNET BAKING: THE CASE OF
TURKEY

11:15
GMT+3

ŞENAY ALSAN
ŞİİR ÖNEN

ORIGIN OF CONTEMPORARY FASHION
AND REFLECTIONS OF CLASS
DISTINCTION ON FASHION

11:30
GMT+3

ERDEM DİRİMEŞE
ŞEYDA ÖZTAŞ

SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF THE FILM
"SELVI BOYLUM AL YAZMALIM", IN THE
CONTEXT OF THE CHANGE OF 'LOVE'

11:45
GMT+3

İMAM BAKIR KANLI
HANDAN YILDIRIM
YILMAZ

AN ANALYSIS ON THE SIGNIFICANCE
OF THE ROLE OF AGRICULTURAL
COOPERATIVES IN ACHIEVING
SUSTAINABLE RURAL DEVELOPMENT

12:00
GMT+3

HALİT AHMET
KAHRAMAN

UKRAINE-RUSSIA RELATIONS IN THE
CONTEXT OF RUSSIA'S 2014 MILITARY
INTERVENTION

12:15
GMT+3

ERDEM DİRİMEŞE
ŞEYDA ÖZTAŞ

THE EPIDEMIC COVID- 19 IN TURKEY
AND ELDERLY DISCRIMINATION IN THE
NATIONAL MEDIA

12:30
GMT+3

İMAM BAKIR KANLI
TUNCAY KARABEL

AN EVALUATION ON THE SIGNIFICANCE OF
DECENTRALISATION IN INCREASING EFFICIENCY
AND EFFECTIVENESS OF SOCIAL WORK
IMPLEMENTATIONS IN TURKEY: THE CASE OF
ISTANBUL

SESSION 1 - HALL 2 (11:00 GMT+3 / 10:00 GMT+2)

APRIL 17, MODERATOR: ENİS YAKUT

11:00
GMT+3

ALİ ŞAHİN
MERVE TERLEMEZ
YASİN TAŞPINAR

ECONOMIC RISK PERCEPTION AND
EFFECTS OF CITIZENS TOWARD
REFUGEES IN THE ADAPTATION
PROCESS OF SYRIAN REFUGEES

11:15
GMT+3

KEMALEDDİN
ERYEŞİL

EFFECT OF PERSON-ORGANIZATION FIT
ON ORGANIZATIONAL SILENCE AND
INTENTION TO LEAVE

11:30
GMT+3

ELİF AYÇA
KARACA

THE CONCEPT OF DEATH AND A
SOCIOLOGICAL APPROACH TO THE
CONCEPT OF DEATH IN THE SEVENTH
SEAL MOVIE

11:45
GMT+3

MERVE SUNA
ÖZEL ÖZCAN

THE IMPACT OF COVID-19 ON
ENERGY AND ENERGY POLICIES
OF OPEC

12:00
GMT+3

RIZA BAYRAK
MEHMET ÇANAKCI

HOW DOES TERRORISM AFFECT
ECONOMIC GROWTH?

12:15
GMT+3

ENİS YAKUT

THE RELATIONSHIP BETWEEN MORAL
DISENGAGEMENT, RUMINATION AND
CONSUMER NEGATIVE REACTIONS

12:30
GMT+3

AYŞE NUR KANLI

THE THEORY OF IDEALISM: THE ROAD
TO UNDERSTANDING AND
EVALUATING IT THROUGH A
COMPARISON WITH REALISM

SESSION 1 - HALL 3 (11:00 GMT+3 / 10:00 GMT+2)

APRIL 17, MODERATOR: BAHADIR METİN

11:00
GMT+3

**ÖZÜM ERKİN
GEYİKTEPE**

SOCIAL STIGMA OF HEALTHCARE
WORKERS IN PANDEMIC OUTBREAKS

11:15
GMT+3

**TEMEL
ÇAKIROĞLU**

PLACE AND IMPORTANCE OF THE
PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS
COURSE IN THE WORLD AND TURKEY

11:30
GMT+3

**ALİ OSMAN ÖZTÜRK
HAVVA DEMİREL
BEKİR FURKAN
TÜZER**

THE EFFECTS OF THE PANDEMIA
PROCESS ON THE SPORTS SECTOR

11:45
GMT+3

BAHADIR METİN

EXAMINATION OF THE LOCAL
ELECTION-GENERAL ELECTION
RELATIONSHIP IN THE CONTEXT OF
VOTER BEHAVIOR

12:00
GMT+3

**EDA AKKIZ
AÇAŞCIOĞLU**

THE EFFECT OF ENDURANCE
EXERCISES ON VO2MAX IN AGING

12:15
GMT+3

**ÖZGÜR
YILMAZKOL**

A VIEW RADIO BROADCASTING TODAY
IN THE PERSPECTIVE OF BRECHT'S
'RADIO THEORY'

12:30
GMT+3

**FAZİLET MUNİSE
MERSİNLİOĞLU**

CINEMA IN ALL ASPECTS

SESSION 1 - HALL 4 (11:00 GMT+3 / 10:00 GMT+2)

APRIL 17, MODERATOR: KUTAY UZUN

11:00
GMT+3

EDA YILDIZ
ASLI ÖZLEM
TARAKCIOĞLU

THE TRANSFER OF ORIENTATIONAL CONCEPTUAL METAPHORS RELATED WITH "OBJECT OF LOVE": THE CASE OF "DIVAN-I KEBİR" BY RÛMÎ AND "DIVINE COMEDY" BY DANTE

11:15
GMT+3

MUHLİSE COŞGUN
ÖGEYİK

FINDING SOLUTIONS TO THE CHALLENGES OF PEDAGOGICAL CONTENT KNOWLEDGE DEVELOPMENT

11:30
GMT+3

MUHLİSE COŞGUN
ÖGEYİK

TEACHING STRATEGY AWARENESS AND LANGUAGE TEACHER EDUCATION

11:45
GMT+3

KUTAY UZUN

SYNTACTIC COMPLEXITY AND THE COMPONENTS OF EFL WRITING PERFORMANCE: A REGRESSION STUDY

12:00
GMT+3

KUTAY UZUN

EMOTIONAL LOAD, FORMALITY, INFORMATIVENESS AND IMPLICATURE IN RELATION TO L2 WRITING PERFORMANCE

12:15
GMT+3

ÖMER ULUM

THE EXTENT OF THE REVISED BLOOM'S TAXONOMY IN THE READING SECTIONS OF THE LOCAL EFL TEXTBOOKS DESIGNED FOR SECONDARY SCHOOLS

12:30
GMT+3

KAAN
DİYARBAKIRLIOĞLU

"WHAT IS THE IMPORTANT REASONS OF BREXIT?
WHAT DID CHANGE IN BRITISH POLICY?"

SESSION 2 - HALL 1 (13:30 GMT+3 / 12:30 GMT+2)

APRIL 17, MODERATOR: İLYAS KAYAOKAY

13:30
GMT+3

**H. BULUTHAN
ÇETİNTAŞ**

**SYMBOLIC ENVIRONMENTALISM:
GREENWASHING**

13:45
GMT+3

İLYAS KAYAOKAY

**THE WAR POEM OF NAKİBOĞLU TACEDDİN,
ONE OF THE 14TH CENTURY POETS, ABOUT
HZ ALİ: DÂSTÂN-I 'ADEN DER HİKÂYET-İ
HASAN VE HÜSEYİN**

14:00
GMT+3

**MURAT KOÇYİĞİT
BÜŞRA KÜÇÜKCİVİL**

**DIGITALIZATION IN EDUCATION
DURING COVID-19 PANDEMIA: A
RESEARCH ON PUBLIC RELATIONS
EDUCATION**

14:15
GMT+3

SEZGİN KONDAL

**MOTIVATIONAL FACTORS IN SLA: A
CASE STUDY IN TURKISH CONTEXT**

14:30
GMT+3

İLYAS KAYAOKAY

**LITERARY ADVICE ABOUT WITHOUT
PRAYER IN TURKISH LITERATURE AND
AN UNKNOWN VERSE STORY OF
WITHOUT PRAYER AND HZ. ALİ**

14:45
GMT+3

**MURAT KOÇYİĞİT
BÜŞRA
KÜÇÜKCİVİL**

**INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP
BETWEEN BRAND IMAGE AND BRAND LOYALTY
IN THE FORMATION PROCESS OF "LOVEMARK"
IN A GENERATION Z SAMPLE**

15:00
GMT+3

TUNAY KARAKÖK

**VALĀYAT-NĀMA-I HĀDJĪ BAKTĀSH-Ī
WĀLĪ AS HISTORICAL SOURCE**

SESSION 2 - HALL 2 (13:30 GMT+3 / 12:30 GMT+2)

APRIL 17, MODERATOR: ÖMER TÜRK

13:30
GMT+3

**CANAN KOÇ
TÜRKAN KEJANLI**

EXAMINATION OF CULTURAL CHANGE
IN PUBLIC HOUSE CASES

13:45
GMT+3

**BURAK GÜRTEKİN
HAMİDE BURCU
ÖZGÜVEN**

FUEL DISTRIBUTION AND GAS
STATIONS IN ISTANBUL IN THE EARLY
REPUBLICAN PERIOD

14:00
GMT+3

**ŞÜKRAN
TANRIVERDİ
TÜLİN ÇELİK**

RESEARCH OF REPAIR AND
STRENGTHENING WORKS IN
HISTORICAL MINES

14:15
GMT+3

ÖMER TÜRK

CLASSIFICATION OF BENIGN AND
MALIGNANT TUMORS IN PRE-TRAINING
DEEP LEARNING ARCHITECTURE

14:30
GMT+3

**MUSTAFA KEMAL
BİLİCİ**

EVALUATION OF FACTORS AFFECTING
SURFACE ROUGHNESS IN MILLING
PROCESS OF FE 37 STRUCTURAL STEEL BY
ANOVA ANALYSIS

14:45
GMT+3

HANDAN KULAN

ANALYSIS OF PROTEIN PROFILES IN
DIFFERENT BRAIN REGIONS OF
TS65DN AND TC1 MICE FOR DOWN
SYNDROME

15:00
GMT+3

SESSION 2 - HALL 3 (13:30 GMT+3 / 12:30 GMT+2)

APRIL 17, MODERATOR: EMRE JILTA

13:30
GMT+3

YAKUP GÜLEKÇİ
AHMET TÜLEK

RECOVERY OF LATENT FINGERPRINTS
FROM THE INNER SURFACES OF
ADHESIVE TAPES: TAPE SEPARATING
SOLUTION

13:45
GMT+3

EMRE JILTA

COMPARATIVE ANALYSIS OF
INFORMATION TECHNOLOGY
CURRICULUM IN PUBLIC AND PRIVATE
UNIVERSITIES IN KOSOVO

14:00
GMT+3

YİĞİTHAN YILMAZ
HASAN SERDAR

PERFORMANCE ANALYSIS OF MULTIPLE
RECONFIGURABLE INTELLIGENT
SURFACES WITH SİMRIS

14:15
GMT+3

AKIN OKTAV
CEVHER YUSUF
İNAN
EMRE ALTAY

MODAL ANALYSIS OF A HOLLOW
BERNOULLI-EULER BEAM

14:30
GMT+3

HASAN POLAT
MEHMET SİRAÇ
ÖZERDEM

AUTOMATIC DETECTION OF MEDICAL
MASK USE IN PUBLIC SPHERE WITH
SQUEEZENET-BASED TRANSFER
LEARNING APPROACH

14:45
GMT+3

EROL İMREN
RIFAT KURT
AYŞİN AŞKIN

AUGMENTED REALITY APPLICATIONS
IN FURNITURE INDUSTRY

15:00
GMT+3

SAİD ALİ
KUDAYNETOV

ACCORDING TO ISLAMIC LAW
"MUALLAFA AL-QULÛB" TODAY

SESSION 2 - HALL 4 (13:30 GMT+3 / 12:30 GMT+2)

APRIL 17, MODERATOR: ALİ BİLGİLİ

13:30
GMT+3

GÜL BÜLBÜL MARAŞ
GÜLBİN KONAKÇI
BERNA NİLGÜN
ÖZGÜR SOY URAN

KEY ROLE IN INDIVIDUALIZED
CARE IN NURSING PRACTICES:
COMMUNICATION

13:45
GMT+3

ALİ BİLGİLİ
BAŞAK HANEDAN

IS COVID-19 TRANSMITTED TO
LIVESTOCK ANIMALS? IS IT A RISK FOR
MEAT, MILK AND OTHER FOODS OF
ANIMAL ORIGIN?

14:00
GMT+3

TUĞÇE ERSOY
NAİLE BİLGİLİ

THE THOUGHTS AND EXPERIENCES OF
ELDERLY INDIVIDUALS ABOUT THE
COVID-19 OUTBREAK: A QUALITATIVE
RESEARCH

14:15
GMT+3

ELEM KOCAÇAL
GÜL BÜLBÜL
MARAŞ
ARZU BAHAR

A CONCEPT GUIDING THE NEW
GENERATION OF NURSING:
ENTREPRENEURSHIP

14:30
GMT+3

İBRAHİM
BALKAYA

A COMMON MORPHOLOGICAL
APPROACH TO IXODID TICKS AND
THEIR ROLE AS VECTORS

14:45
GMT+3

HÜLYA BALKAYA

THE BRANCHING PATTERN OF THE
NERVUS ISCHIADICUS AFTER PASSING
THROUGH THE FORAMEN ISCHIADICUM
MAJUS IN HASAK SHEEP BREED

15:00
GMT+3

ELEM KOCAÇAL
İBRAHİM ÖZGÜ

A GLOBAL PROBLEM FOR
HEALTHCARE WORKERS:
OCCUPATIONAL ACCIDENTS AND
OCCUPATIONAL DISEASES

SESSION 3 -HALL 1 (16:00 GMT+3/15:00 GMT+2)

APRIL 17, MODERATOR: NURCAN VARDAN YEL

16:00
GMT+3

**NAZLI GÜNGÖR
KADRIYE ÖNEŞ**

THE EFFECT OF BOBATH APPROACH ON HEMIPLEGIC SHOULDER PAIN, SPASTICITY AND UPPER EXTREMITY FUNCTIONALITY IN STROKE PATIENTS: A PROSPECTIVE, RANDOMIZED, CONTROLLED AND SINGLE-BLIND TRIAL

16:15
GMT+3

**NURCAN VARDAR
YEL**

STATISTICAL DETERMINATION OF PRIMARY FACTORS AFFECTING THE DHA CONTENT OF MICROALGAE

16:30
GMT+3

**TEFİDE
KIZILDENİZ
GİZEM ŞAKIR**

DYNAMIC OF CLIMATE CHANGE AND EPIDEMICS IN TERMS OF FOOD SECURITY

16:45
GMT+3

**TAHA KUTAY AYDIN
SİDAR GÖLER
BUSE TUNA
TEFİDE KIZILDENİZ**

EFFECTS OF CLIMATE CHANGE ON WHEAT PRODUCTION IN TURKEY

17:00
GMT+3

**MEHMET
TÜRKYILMAZ
SEZEN
KÜÇÜKÇONGAR**

OPTIMIZATION OF VORTEX ASSISTED LIQUID-LIQUID MICRO EXTRACTION METHOD FOR ANALYSIS OF ENDOSULFAN AND ITS METABOLITES

17:15
GMT+3

17:30
GMT+3

SESSION 3 - HALL 2 (16:00 GMT+3/15:00 GMT+2)

APRIL 17, MODERATOR: YASSINE ENNACIRI

16:00
GMT+3

ELENA BOOTS

CAN WE USEFULLY TALK ABOUT A
FAILURE OF INTELLIGENCE? A THEORY OF
MIND PERSPECTIVE

16:15
GMT+3

VALBON ADEMI-
VEHBI RAMAJ
LINDITA ADEMI

TEXT TO SPEECH (TTS)
TECHNOLOGY

16:30
GMT+3

MEZGEB LIQE
ADUGNA ENEYEW
AKALU DAFISAL

PREVALENCE AND DETERMINANTS OF
FOOD AND NUTRITIONAL SECURITY OF
RURAL WOMEN OF REPRODUCTIVE
AGE IN NORTHERN ETHIOPIA

16:45
GMT+3

SAMHITA K.
POOJA VARMA

COGNITIVE CONTROL, COGNITIVE
HARDINESS AND DISPOSITIONAL
MINDFULNESS: A MIXED METHODS
CASE REPORT

17:00
GMT+3

YASSINE ENNACIRI
MOHAMMED
BETTACH

THE WET CONVERSION OF THE
PHOSPHOGYPSUM BY ALKALINE
HYDROXIDE: A REVIEW (PART II)

17:15
GMT+3

17:30
GMT+3

SESSION 3 -HALL 3 (16:00 GMT+3/15:00 GMT+2)

APRIL 17, MODERATOR: SÜHEYLA KOCAMAN

16:00
GMT+3

**ABDULGAFFAR
MUHAMMAD ET
AL.**

AN EXAMINATION OF THE
RELATIONSHIP BETWEEN
GLOBALIZATION AND POVERTY
INEQUALITY

16:15
GMT+3

**ABDULGAFFAR
MUHAMMAD ET
AL.**

NEW PUBLIC MANAGEMENT MODEL
AND ITS APPLICATION AS A
SUSTAINABLE MODEL FOR PUBLIC
SECTOR MANAGEMENT

16:30
GMT+3

**WASEEM MAJID
PHD**

EXODUS OF KASHMIRI PANDITS: A
PREEMINENT THEME IN THE POETRY
OF AGA SHAHID ALI.

16:45
GMT+3

**YİĞİTHAN YILMAZ
HASAN SERDAR**

PERFORMANCE ANALYSIS OF
MULTIPLE RECONFIGURABLE
INTELLIGENT SURFACES WITH SIMRIS

17:00
GMT+3

**SÜHEYLA
KOCAMAN**

ADSORPTION BEHAVIOR OF METHYLENE
BLUE ON MULTIWALLED CARBON
NANOTUBE BASED ADSORBENTS

17:15
GMT+3

17:30
GMT+3

SESSION 1 - HALL 1 (11:00 GMT+3 / 10:00 GMT+2)

APRIL 18, MODERATOR: EVA ANKE BECKER

11:00
GMT+3

YOLANDI MBULU

POLITICS AND LAW IN SOUTH AFRICA: THE CASE OF ZUMA

11:15
GMT+3

SIMON JURANOVIC

FROM THE WORLD OF UTOPIA AND DYSTOPIA TO TODAY'S REALITY

11:30
GMT+3

AMIN WORKU

AN ESSAY ON THE HISTORY OF IDEAS

11:45
GMT+3

EVA ANKE BECKER

THE RESULTS OF GLOBAL WARMING AND OUR NEW WORLD

12:00
GMT+3

LUKA KOSTIC

CLIMATE ACT AGAINST GLOBAL CLIMATE CHANGE

12:15
GMT+3

**PETER MILL
ROBERT SMITH**

EUROPEAN UNION COMMON FOREIGN AND SECURITY POLICY (CFSP) AND ITS STRUCTURAL WEAKNESSES

12:30
GMT+3

RƏŞAD QARAYEV

THE IMPORTANCE OF TRANSBOUNDARY WATER IN TERMS OF INTERNATIONAL RELATIONS IN CENTRAL ASIA

SESSION 1 - HALL 2 (11:00 GMT+3 / 10:00 GMT+2)

APRIL 18, MODERATOR: CAROLYN KAPP

11:00
GMT+3

ALEX CLARKSON

AN EXAMPLE OF CIVIL DISOBEDIENCE:
MARTIN LUTHER KING

11:15
GMT+3

CAROLYN KAPP

BRITAIN AND FRANCE FROM FASHODA
CRISIS TO FRIENDSHIP AGREEMENT

11:30
GMT+3

TOFIQ TAHIRSOY

CONSTRUCTING DEMOCRACY IN LATIN
AMERICA: US ECONOMIC SANCTIONS
ON VENEZUELAN ECONOMY

11:45
GMT+3

RƏŞAD
MAHIRZADƏ

PAN-TURKISM AS A THREAT IN A
COMMERCIAL AND STRATEGIC
CONTEXT FOR RUSSIA

12:00
GMT+3

GÜLNAZ
HIDAYATOVA

ISLAM AS A FACTOR IN THE
CONTEXT OF SOVIETIZATION
POLICIES

12:15
GMT+3

KRISHAN MALVIYA

FOUNDATIONS OF
MODERNIZATION IN CENTRAL
ASIA

12:30
GMT+3

CHHAYA VADEKAR

GALIYEV'S APPROACH TO TURAN ON
THE WAY TO REACH THE
INTERNATIONAL

SESSION 1 - HALL 3 (11:00 GMT+3 / 10:00 GMT+2)

APRIL 18, MODERATOR: ZEYNƏB HAJIYEVA

11:00
GMT+3

HURIYA TAZI

**COMPARISON OF NATIONALITY POLICY
IN STALIN AND GORBACHEV TIMES**

11:15
GMT+3

BAAROQ N'AIT

**GORBACHEV'S PERESTROIKA AND
GLASTNOST POLICIES AND
REHABILITATION OF THE SOVIET SYSTEM**

11:30
GMT+3

**ZAWDIE YOSEF
FRAYZER**

**ALAS PARTY'S GAINING IMPORTANCE
AND DEVELOPMENT**

11:45
GMT+3

**ZEYNƏB
HAJIYEVA**

**SOVIETS PROVOKING CENTRAL
ASIAN COUNTRIES OVER ETHNIC
IDENTITY**

12:00
GMT+3

**CAHAN QIYASQIZI
MƏRYAM ASIMANLI**

**SOVIETS' NATIONALITIES POLICY AND
ITS FOUNDATIONS**

12:15
GMT+3

**TESFAYE ABERA
ABEBE**

**NATIONALISM AS A ELEMENT TO
ACTIVATE THE MASSES IN SOVIET
ADMINISTRATION**

12:30
GMT+3

BAS WIJDEMAN

**THE MORAL PHILOSOPHIES OF
FICHTE, SCHELLING AND HEGEL: A
STUDY OF GERMAN IDEALISM**

SESSION 1 - HALL 4 (11:00 GMT+3 / 10:00 GMT+2)

APRIL 18, MODERATOR: CENTOLA EAWDA

11:00
GMT+3

HAMID IBRAHIM

THE IMPACT OF THE SYRIAN REFUGEE
CRISIS ON TR-EU RELATIONS

11:15
GMT+3

RADANA HRISTOV

EU-TURKEY READMISSION
AGREEMENT

11:30
GMT+3

BAARIQ AL-FASSI

REALISM AND SECURITY
APPROACHES OF THE
COPENHAGEN SCHOOL

11:45
GMT+3

NENASHEVA
SNEZANA
TIMUROVNA

ENERGY POLICIES OF KAZAKHSTAN

12:00
GMT+3

VALON SHALA

REALIST EKOL AND SECURITY
DILEMMA

12:15
GMT+3

CENTOLA EAWDA

TURKEY AND EGYPT TERRORISM
INVESTIGATION OF ECONOMIC
IMPACT ON THE MIDDLE EAST

12:30
GMT+3

AKILAH ABBAS

IRAQ FOREIGN POLICY AFTER 2003

SESSION 2 - HALL 1 (13:30 GMT+3 / 12:30 GMT+2)

APRIL 18, MODERATOR: MILEKHINA MARFA ARTEMIEVNA

13:30
GMT+3

NAUM KAINOWSKI

DEMOCRACY AND POLITICAL
REPRESENTATION: A RELATIONAL
PERSPECTIVE

13:45
GMT+3

VLADO VANGELOV

NAGORNO-KARABAKH PROBLEM
SOLVED AFTER THE WAR IN 2020

14:00
GMT+3

PETRA TODOROVIĆ

WHAT FACTORS AFFECT THE
DEMOCRATIZATION OF POLAND ON
INTEGRATION PROCESS WITH THE
EUROPEAN UNION

14:15
GMT+3

ILIJA RADAN

THE IMPORTANCE AND FUTURE OF
GERMANY IN THE EUROPEAN UNION

14:30
GMT+3

FAHIMAH EL
MOUDDEN

THE AFGHANISTAN WAR:
INVESTIGATION OF REGIONAL
PROBLEMS: THE TALIBAN CASE

14:45
GMT+3

MILEKHINA
MARFA
ARTEMIEVNA

GEORGIA'S INDEPENDENCE AND AFTER
RUSSIAN-GEORGIAN RELATIONS

15:00
GMT+3

USOYEV TSEZAR
GERMANOVICH

RUSSIA ENERGY POLICY AFTER THE
COLD WAR

SESSION 2 - HALL 2 (13:30 GMT+3 / 12:30 GMT+2)

APRIL 18, MODERATOR: KARZHOVA ALINA RODIONOVNA

13:30
GMT+3

DERIFA YASSIN

THE GULF WAR: IRAQ'S INVASION OF
KUWAIT

13:45
GMT+3

YONAS GIRUM
NAHUM

THE ROLE OF FRANCE IN RWANDA
GENOCIDE

14:00
GMT+3

QOŞQAR
TURALZADƏ

AUTHORITARIAN CONFLICT MANAGEMENT
AND LIBERAL PEACE- BUILDING: THE CASE
OF POLITICAL SETTLEMENT IN POST-
CONFLICT KYRGYZSTAN

14:15
GMT+3

KARZHOVA ALINA
RODIONOVNA

US-SOVIET UNION RELATIONSHIP
DURING COLD-WAR PERIOD

14:30
GMT+3

ANTOON
IETSWAARD

EXAMINING THE IMPACT OF THE ROLE OF
THE NETHERLANDS WITHIN THE EU AND
THE UN ON ITS ATTITUDE AS A REGIONAL
POWER DURING THE DARFUR CRISIS

14:45
GMT+3

NIZAMI
IBRAGIMOV

CHINA'S ATTACK ON THE UYGHUR TURKS

15:00
GMT+3

RAMADAN
KRASNIQI

A STUDY ON PSYCHO-VIOLENCE THAT
TEACHERS MAY ENCOUNTER IN
SCHOOLS

SESSION 2 - HALL 3 (13:30 GMT+3 / 12:30 GMT+2)

APRIL 18, MODERATOR: ANASTAZIJA VEKIĆ

13:30
GMT+3

ARBEN MORINA

DRUGS USED IN SEXUAL ATTACK
(RAPPED DRUGS)

13:45
GMT+3

ANASTAZIJA
VEKIĆ

DUTIES OF THE PSYCHOLOGY AND
WORLD PRACTICES IN SUPERVISED
FREEDOM PRACTICE

14:00
GMT+3

RAHUL AHUJA

WAR AND THE CHILD

14:15
GMT+3

VERSHA UPASANI

THE USE OF VIOLENCE IN FIGHT CLUB
FILM AS A CIVILIZATION CRITICISM

14:30
GMT+3

UJALI BAJPA

ELDERLY VIOLENCE AND ABUSE

14:45
GMT+3

MARINA
MUVCESKA

SEXUAL VIOLENCE IN THE FAMILY

15:00
GMT+3

TODORKA
GEORGIEVSKA

REFLECTIONS OF THE FEAR OF CRIME
VICTIMS ON MODERN LIFE

SESSION 2 - HALL 4 (13:30 GMT+3 / 12:30 GMT+2)

APRIL 18, MODERATOR: DANILTSIN MARKA NIKITOVICH

13:30
GMT+3

GEORGIOS LUKIC

VIOLENCE AGAINST THE HOMELESS

13:45
GMT+3

ĐOKO
PEJAKOVSKI

INVESTIGATION OF MOBBING IN TERMS
OF VICTIM MOBBING FIGHTING
METHODS AND SOLUTION
RECOMMENDATIONS

14:00
GMT+3

JAYNE HALL

THEORY IN US FOREIGN POLICY

14:15
GMT+3

ELENA GHOLAM

EUROSCEPTICISM: EFFECTS OF
EUROSCEPTICISM TO 2017 FRENCH
PRESIDENTIAL ELECTIONS

14:30
GMT+3

TARABAI GAU

REACTIONS OF EUROPEANS TO
IMMIGRATION

14:45
GMT+3

DANILTSIN MARKA
NIKITOVICH

SPACE, POWER AND LAW

15:00
GMT+3

RAFAEL IVANOV

PSYCHOLOGICAL IMPACT OF
VIOLENCE EVENTS ON SOCIETY

SESSION 3 - HALL 1 (16:00 GMT+3/15:00 GMT+2)

APRIL 18, MODERATOR: LOESJE ROSMAN

16:00
GMT+3

LOESJE ROSMAN

NEW TECHNOLOGY
BLOCKCHAIN AND ITS
POTENTIALS

16:15
GMT+3

BALÁZS ALEX

GEN Z'S RELATIONSHIP WITH
NEW GENERATION
ENTREPRENEURSHIP

16:30
GMT+3

SHRUTI MALHOTRA
GUNADHYA DAYAL

LAW AGAINST ILLEGAL IDEAS
ABOUT THE USE OF TODAY'S
TECHNOLOGIES

16:45
GMT+3

TURAN ZEYNALLI

THE BASIS OF SPATIAL PLANNING

17:00
GMT+3

THEA TIGCHELHOFF

RE-ESTABLISHING COMMUNICATION
NETWORKS WITH 5G TECHNOLOGY

17:15
GMT+3

HIRA CHAUDHARI

ARTIFICIAL INTELLIGENCE STUDIES
AND NEW APPROACHES TO
ARTIFICIAL INTELLIGENCE

17:30
GMT+3

THE WAR POEM OF NAKİBOĞLU TACEDDİN ONE OF THE 14TH CENTURY POETS ABOUT HZ. ALİ: *DÂSTÂN-I 'ADEN DER HİKÂYET-İ HASAN VE HÜSEYİN*

14. ASIR ŞAİRLERİNDEN NAKİBOĞLU TACEDDİN'İN MANZUM HZ. ALİ CENK-NÂMESİ: DÂSTÂN-I 'ADEN DER HİKÂYET-İ HASAN VE HÜSEYİN

İlyas KAYAOKAY

Araştırma Görevlisi, Munzur Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
Eski Türk Edebiyatı ABD.
kayaokay_2323@hotmail.com

ÖZET

Manzum Hz. Ali cenklerinin bilinen ilk örnekleri 13. asra kadar uzanır. Çoğu Hz. Ali cenginin müellifi meçhuldür. Bu sahda eser vermiş bilinen en meşhur şairler, Eski Anadolu Türkçesi devri şairlerinden Tursun Fakih, Şeyyad İsa, Kirdeci Ali ve Begpazarlı Ma'âzoğlu Hasan'dır. Bu çalışmada, yine bu dönemde, 13. asrın sonu ile 14. asrın ilk yarısında yaşadığını tespit ettiğimiz Konyalı bir Mevlevi olan Nakîboğlu Taceddin'e ait manzum bir Hz. Ali cengi ele alınıp tanıtılacaktır.

Dâstân-ı 'Aden Der Hikâyet-i Hasan ve Hüseyin adlı mesnevi nazım şekliyle yazılan cenk-nâmenin konusu; Hasan ve Hüseyin'in kaçırılması ve Ali'nin onları kurtararak Aden Kalesini feth etmesidir. Yekûnu 404 beyitten müteşekkil mesnevinin elimizde 382 beyti vardır. Eserin bilinen tek nüshası, Ali Emiri Millet Kütüphanesi'nde Manzum 1222 numarada kayıtlı, Hz. Ali cenklerini havi bir mecmua içerisinde, 63a-79b varakları arasında yer alır. Sâde ve anlaşılır bir Türkçe ile yazılan manzume, fâilâtün fâilâtün fâilün kalıbıyla nazmedilmiş olup 1563 yılında istinsah edilmiştir.

Bildirimizde, daha evvel herhangi bir çalışmaya konu olmamış bu mesnevinin tanıtılıp incelenmesi ve Arap harflerinden Latin harflerine transkripsiyonlu aktarımı yapılacaktır. Eserin, 14. asırda yaşayan bir şaire ait olması ve bugüne kadar literatüre girmemiş olması, onu değerli kılan önemli bir husustur. Bu çalışmayla cenk-nâme/gazâvat-nâme geleneği içerisinde ayrı bir yeri olan Hz. Ali cenklerine bir katkı sunmak hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hz. Ali, Nakîboğlu, Cenk-nâme, Hz. Hasan ve Hüseyin, Mesnevi, 14. yy

ABSTRACT

The first known examples of the wars of Hz. Ali, in verse, date back to the 13th century. Most of the authors of Ali wars are unknown. The most famous poets known to have written on this subject are Tursun Fakih, Şeyyad İsa, Kirdeci Ali and Begpazarlı Ma'âzoğlu Hasan, one of the poets of Old Anatolian Turkish era. In this study, a verse of the war of Hz. Ali belonging to Nakîboğlu Taceddin, a Mawlawi from Konya, whom we determined to have lived in the 14th century, will be discussed and introduced in this study.

The subject of the war poem “Dâstân-ı ‘Aden Der Hikâyet-i Hasan and Hüseyin” written in mahtnawi verse form, is the kidnapping of Hasan and Hüseyin and Ali’s conquest of the Castle of Aden by saving them. The only known copy of the work, which consists of 382 couplets, is located between pages 63a-79b in a magazine that includes the wars of Hz. Ali registered in the Ali Emiri Millet Library under the number Manzum 1222. The poem, written in plain and understandable Turkish, was compared with the phrase “fâilâtün fâilâtün fâilün” and was copied in 1563.

In our article, this mahtnawi, which has not been the subject of any study before, will be introduced and analyzed, and its transcription will be made from Arabic letters to Latin letters. The fact that the work belongs to a poet who lived in the 14th century and has not entered the literature until today is the most important thing that makes it valuable. With this study, it is aimed to make a contribution to the war poems of Hz Ali, which has a special place in the tradition of war poems.

Keywords: Hz. Ali, Nakîboğlu, War Poem, Hz. Hasan and Hüseyin, Mahtnawi, 14th century.

GİRİŞ

Türk edebiyatında manzum Hz. Ali cenklerinin² ilk örneği olarak 13. asırda Şeyyad İsa tarafından yazılan Salsal-nâme mesnevisi gösterilir. (Ceyhan, 2013: 116) Sayısı yüzleri aşan manzum Hz. Ali cenklerine baktığımızda müellifin çoğu zaman meçhul olduğu görülür. Tespit edebildiğimiz kadarıyla Tursun Fakih, Şeyyad İsa, Kirdeci Ali, Begpazarlı Ma’âzoğlu Hasan, Şükrî, Erganili İbrahim Şükrî, Âşık Noksanî ve Cevahir-zâde Mustafa Hilmi’nin bu konuda manzumeleri vardır. İlk dört şairin 14-16. asırda yaşadığı, Şükrî’nin kimliğinin meçhul olduğu Erganili İbrahim Şükrî, Âşık Noksanî ve Cevâhir-zâde’nin 19. asır şairi olduğu bilinmektedir.

Bu çalışmada bazı kaynaklarda adı zikredilmesine rağmen (Levend, 1988: 124; Açıkgoz, 1988: 116; Çelebioğlu, 1999; Köktekin, 2018: 316) neşredilip incelenmemiş, 13. asrın sonu ile 14. asrın ilk yarısında yaşadığı belirlenen bir şairin manzum Hz. Ali cengi ele alınıp tanıtılacaktır. Çalışmada öncelikle şairin kimliği hakkında bilgi verilecek ve eserin şekil yönünden tahlili yapılacaktır. Ardından muhteva özellikleri ortaya konulacak ve eserin tek nüshaya dayalı olarak Arap harflerinden Latin alfabesine transkripsiyonlu aktarımı yapılacaktır.

1. Eserin Şekil İncelemesi

1.1. Müellifi

Şairin adı, eser içerisinde zikredilmiş olup mahlası değildir. Buna göre eserin yazarı Nakîboğlu adında bir şairdir. Kendisinden “miskin fakîr” olarak söz etmesi onun tasavvuf ehli bir kimse olduğunu düşündürmektedir.

² Bu konuda tarafımızdan bir doktora tezi hazırlanmaktadır. Kayaokay, İlyas. Türk Edebiyatında Manzum Hz. Ali Cenklere ve Ayan-zâde İbrahim Şükrî’nin Kıssa-i Kan Kalesi ile Hikâye-i Hâver-zemîn Adlı Mesnevileri, Doktora Tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

Hem Nakîboğlu dahı miskîn fakîr
Resûl'ün ümmetiyem dir ol hakîr

Hak Çalab'un bir günâhkâr kûlıdır
Sözde ol 'âşık larun bülbülıdür (b.381-382)

Başta tezkireler olmak üzere tezkire vb. biyografik kaynaklarda Nakîboğlu adında bir şaire tesadüf edilmemiştir. Nakîboğlu ismine sadece Ahmed Eflâkî'nin Farsça kaleme aldığı Menâkibü'l-Ârifin adlı eserde rastlıyoruz. Buradaki bilgilere göre; Nakîboğlu'nun (İbn-i Nakîb) asıl adı Mevlânâ Taceddin olup babası devrin önemli müderrislerinden Nakîb efendidir. Taceddin, Mevlevî olup "Atabekiye'nin muidi" olarak gösterilen bir müderristir. (Yazıcı, 1986: 239) Yine eserdeki bilgilere göre Mevlana'nın torunu Ulu Arif Çelebi'nin (1271-1319) yanından ayrılmayan biridir:

"...O sırada da yine bu zat pek fazla gülüyor ve münasebetsiz sözler söylüyordu. Çelebi Arif hazretleri tamamiyle semaa dalmıştı. Nakîboğlu (İbn-i Nakîb) diye tanınan müderris Mevlana Taceddin, Çelebi'nin arkasından koşuyor ve bu herifin münasebetsiz hareketlerini görüyordu. Bundan Çelebi'yi haberdar etti ve: "Münasebetsizlik eden münkir, bu adamdır" diye parmağıyla gösterdi. Çelebi de gazapla ona bir baktı..." (Yazıcı, 1986: 255)

Nakîboğlu'nun bir eser verdiğinden söz edilmese de şair olduğu, Ulu Arif Çelebi için yazdığı bir şiir parçasından anlaşılmaktadır: "Yine müderrislerin sultanı Nakîb'in oğlu Mevlânâ Taceddin, onun hakkında şu şiiri söylemiştir: "Can ormanında bir aslan, kaplana saldırınca ona bu kuvvet ve gayret nereden gelir. Beşikte verilen bir hilafet menşuru takrir ve ferman ile nasıl hükümden iptal edilir" (Yazıcı, 1986: 230).

Ahmed Eflâkî bir yerde Taceddin ile birlikte bazı isimleri zikrederek "Tanrı hepsine rahmet etsin" demek suretiyle eserin tamamlandığı tarihte Taceddin'in hayatta olmadığını ipucunu bize verir: "Atabekiye'nin muidi, Nakîboğlu Mevlana Taceddin ve sonradan Mısır şeyhlerinin şeyhi olmuş olan Aksaraylı Şeyh Mecdeddin ve Mevlana Bahaeddin-i Şang-i Münecim v.s. (Tanrı hepsine rahmet etsin) gibi dostların uluları rivayet ettiler ki..." (Yazıcı, 1986: 239).

Eflâkî, eserine 1318 yılında başlamış ve ilk taslak metnini aynı yıl içinde bitirmiştir. Eserin son hâlini ise 1353 senesinde tamamlandığı bilinmektedir. Bu durumda Nakîboğlu Taceddin, 13. asrın sonu ile 14. asrın ilk yarısında yaşamıştır. Fuat Köprülü, *Türk Edebiyatı'nda İlk Mutasavvıflar* adlı çalışmasında Nakîboğlu'nun Yunus'la çağdaş olabileceğini veya ondan sonra yaşamış olabileceğini söyler: "Âşık Paşa'nın şiirleri, Tursun Fakih'in, Nakîboğlu'nun, Mu'arref Ladikî'nin, Beypazarlı Ma'âzoğlu Hasan'ın muhtelif manzûmeleri ise, Yûnus'un eserleriyle aynı zamana, veya biraz sonralara rastlamaktadır" (Köprülü, 1976: 235).

Köprülü, devrin şairleri ile Gülşehrî'yi kıyaslarken Nakîboğlu'nu da zikreder ve onun şiirini de "kuru, cansız, sanat endişesinden mahrum" olarak görür." (Köprülü, 1976: 241) Edebiyat tarihimizde Nakîboğlu'dan ilk söz edenin Köprülü olduğu anlaşılmıştır. Ondaki bilgileri esas alan Namık Açıkğöz,

(1988: 116) onun Denizlili olduğunu söylese de bu bilgiyi nereden aldığı meçhuldür: “Nakîboğlu ile bugüne kadar şiirleri ele geçmeyen Muarref-i Ladîkî’yi Denizli’de yetişen şairler arasında saymak lazımdır” (Açıkgöz, 1988: 128) Yine M. Yaşar Ertaş da “Ahmed Eflâki’ye Göre Denizli’de İlk Mevleviler” makalesinde, Açıkgöz’ü referans göstererek onun Denizlili olduğunu ifade etmiştir. (2006: 90)

Bize göre ise; Nakîboğlu’nun Konyalı olması kuvvetle muhtemeldir. Zira Ulu Arif Çelebi’nin çevresinden olması, Konya’daki Atabekiyye Medresesi’nin muidi, yani muallim yardımcısı olması, (Birekul, 2018: 90) onun Konyalı olabileceğine işaretir.

Eserin istinsah tarihi olan 1563’den önce yaşamış bir Nakîboğlu adına tezkire ve biyografik kaynaklarda rastlanılmamıştır. Esrar Dede’nin sadece Mevlevî şairleri tanıttığı *Tezkire-i Şuarâ-yı Mevlevîye* adlı eserinde de onun hakkında bir bilgi yoktur.

1.2. Eserin Adı

Her ne kadar eserin adı mecmua üzerine Nakîboğlu’nun “Selâsil Kalesi Cengi” şeklinde yazılsa da eserin Selâsil Kalesi cenginden oldukça farklı olduğu görülür. (Çetin, 1997: 21). Tek benzer yanı Hasan ve Hüseyin’in kaçırılması motifidir. Gerek kahramanları, gerek olay örgüsü itibariyle Selâsil Kalesi ifadesinin sehven sonradan eklendiği anlaşılmıştır. Konusu itibariyle diğer Hz. Ali cenkleri içerisinde Yemame Kalesi cengiyle benzerlikler gösterir. (Çetin, 1997: 30). Ancak tam olarak benzeyen bir cenk-nâme yoktur. Bu yönüyle; bilinmeyen, konusu ve mesajı farklı olan bir cenk-nâmedir. Eserin üzerinde adı; *Dâstân-ı ‘Aden Der Kissa-i Hasan ve Hüseyin* olarak kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Eser, destan ve kıssa olarak ifade edilmiştir:

Zıkr idelüm evvel Allâh adını
Başlayalum dâsitân bünyâdını (b.1)

1.3. Nazım Şekli ve Türü

Manzum Hz. Ali cenklerinin neredeyse tamamında olduğu gibi mesnevi nazım formuyla tertip edilmiştir. İçerisinde farklı bir nazım şekli yoktur. Klasik mesnevi tertibinden uzak olup doğrudan âgâz-ı destân bölümü ile başlanmıştır. Baş kısımda tevhid yahut naat, sebep-i telif’e dair ifadeler görülmez. Sadece ilk dört beytinde mevlidlerdeki gibi Allah’ı zikretmenin önemine değinilmiştir.

Mesnevinin türü; gazâvat-nâme/ cenk-nâmedir. Ancak burada farklı mesajlar da verilmektedir. Allah sevgisini geri plana atmak, benliğe kapılmak gibi... İslâm’ı yaymak için ayrı bir gaza yapılmayıp Hasan ve Hüseyin kaybolunca İslâm ordusu putperest Aden diyarını fethetmiştir. Şu hâlde bu eseri, dinî-kahramanlık hikâyeleri başlığı altında değerlendirmek mümkündür.

1.4. Beyit Sayısı

Mesnevinin elimizdeki beyit sayısı 382’dir. Ancak eserin olay örgüsünden en az bir yaprağının (iki sayfa) kopmuş yahut koparılmış olduğu farkedilmiştir. 67b sayfasında ayak kelimesi “şîr-i Hâk”tır. Ancak sonrasında “söz öküştür” sözüyle başlayan beyit gelmektedir. Her sayfada 11 beyit kayıtlı olduğu görülür. Buradan anlaşıldığına göre; 100. ve 101. beyitler arasındaki en az 22 beyit kaybolmuştur.

Zîrâ (kim) Tañrı'nuñ ħabîbi oldurur
Cümle dertlülere tabîb oldurur

Söz öküşdür çünki 'Ad(e)n'e irdiler
Bir uluğ şehr-i mu'azzam gördiler (b.100-101)

Mesnevinin en az 404 beyit olduğu tahmin edilmektedir. Mecmuaya sonradan numara verildiğinden gerçekte kaç varak kayıptır bilemiyoruz. Hikâyenin gidişatında Hz. Ali'nin Hz. Peygamber'e gitmesi, ona durumu anlatması ve tavsiye alması en az 20 beyit sürer. Yolda Amr ile ayrıca başlarından bir vaka geçip geçmediği meçhuldür. Elimizdeki 382 beyitten birinin (b.79) üzerinin kırmızı mürekkeple çizilip çıkarıldığı görülür. Beyit sayısı bakımından mevcut Hz. Ali cenkleri içinde az hacimli sayılabilecek nitelikte bir eserdir.

1.5. Vezni

Türk edebiyatında manzum Hz. Ali cenklerinin neredeyse tamamı remel bahrinin fâilâtün fâilâtün fâilün kalıbıyla nazmedilmiştir. Bu mesnevi de geleneğe uygun olarak bu vezinle yazılmıştır. Tahkiye esaslı böyle halk metinlerinin kahir ekseriyetinde olduğu gibi bu eserde de vezin noktasında bir takım noksanlıklar görülür. Tefileye uymayan yanlış kelime seçimi, müstensihthen kaynaklanan yazım hataları (eksik ve fazla yazılan heceler), vezni çoğu yerde aksatmaktadır. (Metinde veznin bozulduğu bütün mısralar dipnotlarda gösterilmiştir).

Yanlış kelime seçiminden kaynaklanan hata: Söyledi Hasan Hüseyin aĥvâlini velî (b.167)
(Burada vezin gereği "ĥâlin velî" olmalıdır.)

Eksik heceden kaynaklanan hata: Didi ĥvân-sâlar ĥvân getürün (b.176)

Fazla heceden kaynaklanan hata: Karşu çavuşlar şâha kılurlar sipâs (b.147)

1.6. Kafiye ve Redif

Kafiye ve redif bir manzumenin dikkat çeken ahenk unsurlarındandır. Bu tür hikâyelerde kafiye ve redif de vezin gibi çok önemsenmez. Ancak burada kafiye ve redif kullanımı, muadili eserlere göre teknik açıdan daha başarılıdır. Tam ve zengin kafiyelerin ağırlıklı olduğu beyitlerde yarım kafiye yok denilebilecek kadar azdır.

Zengin Kafiye: Fâtıma'ya eydür 'Alî ey ĥalâl
Ĥopar içüm göñlümi dutdı melâl (b.90)

Tam Kafiye: Kıldılar erte namâzın zıkr ile
El götürüp du'â kılıp şükr ile (b.108)

Yarım Kafiye: Şanasın gök gürlledi yarıldı yer

**INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-
DISCIPLINARY STUDIES**

April 16-18, 2021 | KOSOVO

Düldül at irdi ‘Alī’ye hemçü şîr (b.331)

Bu mesnevide -bazı istisnalar dışında- kafiye ve redif kullanımında büyük hatalar yoktur. Vezin kullanımına göre daha başarılı olup peş peşe kafiye redif tekrarlarına sık rastlanılmaz. Genellikle Türkçe kökenli ek ve kelimeler kafiye ve redif olarak kullanılmıştır. Her türlü redif mevcut olup ek hâlindeki redifler ağırlıktadır:

Ek hâlindeki redif: Zîrâ dostuz degülüz ağyârūnuz
Sözüme olsun sizüñ ikrârūnuz (b.186)

Ek+Kelime hâlindeki redif: Şehr issüzdür hazneye girmek gerek
Haznede kıymetlüler dermek gerek (b.290)

Kelime hâlindeki redif: Olmasun kim anlara bir hâl ola
Bir çatı iş bir ‘aceb ahvâl ola (b.91)

Bazı beyitlerde ise redifler kafiye işlevinde kullanılmıştır:

Cümle dînde halk ikrâh eyledi
Her birin[i] dîne gümrâh eyledi (b.64)

Yer kolayın gözlerüz konmaqlığa
Şehrde metâ‘ şatmağa almaqlığa (b.120)

1.7. Dil ve Üslup

Mesnevinin dili Eski Anadolu Türkçesi devrine ait özellikleri taşımaktadır. Harekeli metin olduğundan dil özellikleri daha iyi tespit edilebilmektedir. 1. Şahıs teklik eki olarak -vuz/-vüz ekinin kullanıldığı görülür. (örn: gidevüz b.4/ alavüz-görmeyevüz b.291) Yine zarf-fil olarak -uban/-üben eki³ ve söylemek anlamındaki; ayt-/ey- fiilleri yoğun şekilde görülür.⁴ 3 tekil şahıs bildirme eki “-durur/ -dürür” ekidir.⁵ Yine üçüncü tekil şahıs emir kipi -gıl/ gil (b.139-154-166-182-184-355) şeklindedir.

Ek ve kelimelerde devrin özelliğine uygun olarak yuvarlak şekiller görülür. (Örn: sevgülü (b.36) gibi...) Bazı ikili imlalar da vardır. Şimdi anlamındaki imdi kelimesi pek çok beyitte “emdi” (b.110-163-358-380) şeklinde, iki kelimesi “eki” (b.46-107-110-111-112-158-159-161-172-173-190-197-198-208-212-264-270-288-329) şeklinde harekeli olarak gösterilmiştir. Yine eşit- (işitmek), en- (inmek) gibi bazı kelime başlarındaki i sesleri de e’li şekildedir. Bunlar zamiri bazı beyitlerde⁶ “bular” şeklindedir. Belki de

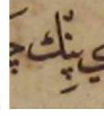
³ Bkz.: beyit 25-33-42-51-69-92-169-173-180-211-276-281-283-298-308-355-357-358)

⁴Bkz.: beyit 13-21-42-55-60-61-72-90-111-113-117-119-121-122-125-156-157-159-160-163-164-168-170-181-182-184-197-199-213-215-223-234-244-245-250-279-289-295-296-301-303-304-307-308-310-311-314-315-323-337-338-343-346-355

⁵ Bkz.: beyit 2-61-63-100-157-159-161-219-296

⁶ Bkz.: beyit 25-28-32-34-68-69-88-116-117-130-192-242-244-277-307-328-336

devrin özelliğini yansıtan en önemli imla, nazal nun ile ilgilidir. Nazal nun (ﻥ) nun ve kef harfleriyle birlikte

gösterilmiştir. Bazı beyitlerde yer alan “biğ” sayısı (b.209-237-256) şeklinde yazılmıştır. (Diğer örnek: oturuş (b.176).

Bazı kelimelerde k sesi h'lı şekillerde karşımıza çıkar. Ohşar (b.11), ahşam (b.106-193-274-275) gibi... Bazı kelimelerdeki p sesleri b'li şekildedir. (Örn: barmağın (b.44 gibi...)) Kelime başındaki d'ler t'li yazılsa da bazı istisnai yazımlar da vardır. Mesela çoğu yerde tur- (dur-) şeklinde yazılan kelime fiili bazı yerlerde (b.287) dur- şeklinde çift imla ile yazılmıştır. Tut- fiili yine d'li (dut- (b.25-27-28-58-59-77-90-245-313) şekilde olup bazı beyitlerde “tut” şeklindedir. (b.14-45-72-142-168-185-197-198-211-343)

İmlayla ilgili dikkat çekici bir diğer özellik b, c, s gibi harflerin p, ç, ş harfleriyle istinsah edilmesidir. (Örn: bünyâd-pünyâd (b.145); tersi; sipâs-sibâs (b.147); itibâr-itipâr (b.149); benüm-penüm (b.152)... cân-çân (b.155); pes-peş (b.152)... gibi)

Son derece sade ve anlaşılır bir Türkçe ile yazılmış olup günümüz insanının dahi rahatlıkla anlayabileceği seviyededir. Arapça ve Farsça terkipler yok denilebilecek azdır. Bu tarz eserlerin aksine akıcı bir üslûba sahiptir. Her ne kadar edebî sanatları sergileme açısından elverişli bir metin olmasa da ahenk yönünden tutuk bir eser değildir.

2. Eserin Muhteva Özellikleri

2.1. Özeti

Bir gün Hz. Peygamber Medine’de mescidde otururken Ebubekir, Ömer, Osman ve Ali yanındadır. Hasan ve Hüseyin ise daha çocuktur. Hz. Peygamber mescidde ashabıyla sohbet etmektedir. Torunları Hasan ve Hüseyin’i kucağına alıp severken Allah, Cebrail’e emreder ve ona selam götürmesini söyler. Hz. Peygamber’e kendisini zikretmediğini, torunlarını daha çok sevdiğini, bu sevgiyi Allah sevgisinden ileri taşıdığını söylemesini buyurur. Torun sevgisi, kendisinin önüne geçtiği için onları ayrılık ateşiyle yakacağını bildirir.

Hz. Cebrail, bunları iletince Hz. Muhammed hemen Hasan ve Hüseyin’i kucağından indirerek secdeye kapanır ve Allah’ı anmaya başlar. Allah’a tövbe edip yalvarırken Hz. Ali yanına gelir ve neden çocukları yere bıraktığını sorar. Hz. Peygamber, bu uyarımın Allah’tan geldiğini söyleyerek iki sevginin bir gönülde olamayacağını buyurur. Bu sözü ashabıyla birlikte Hasan ve Hüseyin de duyar. İkisi de çok üzülür, yüzleri kızarır ve terlemeye başlar. Ali, onların elinden tutarak eve getirmek için yola koyulur. Üçü de bu duruma kederlenir.

Yolda Medine mezarlığına varırlar ve oğlanlar biraz yürümeye başlarlar. Bir kervanın geldiğini görürler. Bu kervandakiler kâfirdir ve mallarıyla Aden diyarına gitmektedir. Kafile, Hz. Ali’nin oğullarını görür ve birbirlerine bunların kim olduğunu sorar. İçlerinden birisi onların Muhammed’in ailesinden, Ali’nin sevgili çocukları olduğunu söyler. Hz. Peygamber’in kendilerinin din düşmanı, putları yok eden

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

Medine beyi olduğunu bilen kervanın rehberi, kafileyi durdurur. Aralarında bunu tartışmaya başlarlar ve sonunda Hasan ve Hüseyin'in yanına giderler.

Hasan ve Hüseyin kervandakilere neden yanlarına geldiklerini, kendilerine kastettiklerini sorar. Hasan daha çocuk olmasına rağmen bu durumun tehlikeli olduğunu anlar ve parmağıyla bir yere bir satır yazar. Kervan ikisinin başına üşüşür ve onları alıp götürürler. Ata bağlayarak Aden tarafına doğru yola koyulurlar. Sonunda kervansaraya rastlar ve orada konaklarlar. Kervanın başı, Aden şahına armağanlar hazırlayarak Hasan ve Hüseyin'i alır ve onun yanına gider. Armağanları sunarak şahın elini öper ve Hasan ve Hüseyin'in durumunu anlatır.

Kervanın başı olan kişi, elinde iki kulunun olduğunu bildirir, hizmet için onları kendilerine sunmak istediğini söyler. Aden şahı, onları görünce satın almak ister. Hasan, kendilerini bundan satın almamalarını, zira köle olmadıklarını, Hz. Peygamber'in kızının çocukları, Ali'nin sevgili oğulları olduğunu şaha izaha başlar. Bu lânetlinin, kendilerini gafil yakalayıp satmaya çalışmasından şikâyet eder.

Aden şahı, bahsi geçen Hz. Muhammed ve Ali'nin kim olduğunu vezirine sorar. Vezir, Hz. Muhammed'in din düşmanları olduğunu, putları yıktığını, onlara batıl dediğini anlatır. Putlara tapılanları öldüren, dinlerine eziyet veren, kendi dinini halka yayanın Hz. Muhammed olduğunu bildirir. Aden şahı, bu sözleri duyunca öfkelenir ve vezirine hiddetle; "Bunlar benim düşmanımın oğulları!.." diyerek hemen onların öldürülmesini ister. Bu sayede putları, Lat ve Uzza şad olacaktır. Böyle diyerek Hasan ve Hüseyin'i getirir ve şah, kılıcını çekerek tahtından inip yanlarına gelir. İkisini tam öldürmek üzereyken vezir, şahın elinden tutar ve sabretmesini, onları öldürmemesini tavsiye eder. Zira ataları Ali bunları almak için gelecek, kendisinden isteyecektir. Ali gelirse onu da yakalayıp hepsini putperest yapmasını öğütler. Bu sözleri duyan şah, Hasan ve Hüseyin'i zindana attırır.

Oğullarının gelmediğini gören Hz. Ali'nin sabrı tükenir. Öğle vakti namazını kılar ve Hasan ve Hüseyin'in gelmeyeceğini anlayınca üzgün ve kederli şekilde evine gider. Hz. Fatıma'ya oğullarının gelip gelmediğini sorar. Fatıma onların sabah vakti mezarlığa gittiğini söyler. (Burada anlatıcı hatası vardır.) Eve gelip yemek dahi yemediklerini işiten Ali, ah ederek ağlamaya başlar ve Fatıma'ya, başlarına bir iş gelmemesini, gönlünün gamla dolduğunu söyler. Medine'den ayrılarak dağların arasına tekrar gelir ve iki mushafın dağılmış vaziyette, yerde olduğunu görür. Hz. Ali, Hasan'ın gizlice parmağıyla yere yazdığı satırı fark eder. Toprak üstündeki satırda Hasan, kâfir tarafından esir edildiklerini, elleri bağlı şekilde mağrip yoluna doğru gittiklerini, dedelerine selam söylemelerini, onun kendilerini kurtaracak çareyi bildiğini yazmıştır.

[Burada bir yaprak kopmuştur. Tahminimize göre; Ali, Hz. Peygamber'e gitmiş ve oğullarının Aden diyarında olduğunu bir şekilde öğrenerek -muhtemelen Hz. Peygamber'in tavsiyesiyle- yanına Amir Meyye'yi alarak Aden diyarına varmak üzere yola koyulmuştur.]

Ali ve Amir Meyye, Aden şehrine varırlar. Aden, çok büyük bir şehirdir. Şehrin önüne indikleri zaman, sağlam ve büyük bir kapı görürler. Kapıya bakanların gözleri kamaşır. Kapının önünde de büyük bir meydan vardır. Ali ve Amir, o gece orada konaklayıp dinlenir. Sabah olunca ikisi abdest alıp namaz

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

kırlar ve Allah'a dua ederler. Namazdan sonra Ali, şaha gidip çocukların nerede olduğunu sormaları gerektiğini Amir'e söyler. Amir, şimdilik beklemesinin uygun olacağını, Aden şehrine girerek önce çocukların akıbetinin öğrenilmesini daha doğru bulduğunu ifade eder. Çocukların nerede olduklarını öğrenince de gidip kurtaracaklardır.

Ali, ne şekilde karşılarna çıkacaklarını sorunca, Amir, tacir kılığına girmenin uygun olacağını ifade eder. Zira tacir kılığına bürünmeden içeri girmek mümkün olmayacaktır. İkisi bu şekilde fikir yürütürken şehirden bir kişi çıkar ve Ali ile Amir Meyye'yi görür. Onlara selam verir ve kim olduklarını, Aden kapısı önünde ne aradıklarını, maksatlarını öğrenmek ister. Ali, "taciriz" diyerek kıymetli mallarının olduğunu, şehirde onları satmak için kolay bir konak yeri aradıklarını söyler.

Adam, Ali ve Amir'e kervansarayına neden konmadıklarını sorunca, çok mal ve yükleri olduğu için konmadıklarını söylerler. Ali ve Amir, onun şaha giderek kendilerinden yer talep ettiğini, ona armağanlarının olduğunu bildirmesini ister. Adam, kumaşlarının nerede olduğunu sorunca da kendilerinin önden geldiğini, mallarının yarın geleceğini bildirirler. Adam, şaha gelerek durumu haber verir. Yüklerinin hep kıymetli taşlar olduğunu, konaklamak için kendilerine kolay bir yer aradıklarını iletir. Ali ve Amir'in kendisine söylediklerini şaha anlatır. Şah, bu sözleri duyunca sevinir ve bir hacibini (memurunu) Ali ve Amir'i karşılayıp getirmesi için görevlendirir.

Memur, Ali'ye selam verir ve Aden şahının kendilerini yanına davet ettiğini bildirir. Ali, Döldül'e biner ve "Gidelim" der. Amir ile şahın yanına çıkmadan evvel Döldül'e, dışarda hazır beklemesini tembihler. İçeri girerek Hasan ve Hüseyin'i kurtaracağını söyler. Ancak o, bunu söylerken hata etmiş ve Allah'ın adını anmayı unutmuştur.

Hız. Ali, şahın yanına varır. Şah, heybetle tahtında oturmaktadır. Etrafında askerleri ve pehlivanları vardır. Ali, içeri girince şaha selam vermez ve onun yüzüne bakmaz. Şah, Ali'yi görünce korkudan titremeye başlar. Bu duruma kızarak deve gibi kükrer ve vezirine dönerek Ali'nin ne kadar edepsiz, acayip bir ejderha olduğunu söyler. Zira o, kendisinin huzuruna girmiş ve hürmet göstermemiştir. Vezirden, ona adını ve nereli olduğunu sormasını ister. Tacire benzemediğini düşünmüş ve ondan korkmuştur. Vezir, sormaya hacet bulunmadığını, onu görür görmez tanıdığını, bekledikleri Ali'nin o olduğunu şaha söyler. Şaha, zindana attıkları iki oğlanı hatırlatarak "İşte bu tacir onların babalarıdır" der. Şah bunu duyunca onun yakalanamayacağını ancak hileyle tuzağa düşürebileceklerini vezire söyler.

Şah, Ali'nin niçin geldiğini, o iki oğlanı nereden bildiğini soracak, ardından onu hileyle yakalayacaktır. Vezire, Ali ile konuşmasını emreder. Vezir, Hız. Ali'ye "Ey Arap, buraya niçin geldin?" diye sorarak kendisinin Ali olduğunu bildiğini söyler. Kendisini artık gizlememesini, başına gelenleri anlatmasını ister. Hız. Ali, Hasan ve Hüseyin'in başına gelenleri anlatır. İki oğlu Aden şehrine esir gelmiş ve şah da onları zindana atmıştır. Onlardan oğullarının verilmesini isteyince vezir, ona üzülmemesini oğullarının geleceğini bildirir. Hasan ve Hüseyin şaha önce esir gelmiş, şah onları iki kızıyla evlendirmek istemiştir. Ali'nin geldiğine şükrederek düğünün artık yapılabileceğini söyler.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

Vezir, oğlanların yarın geleceğini söyleyerek sofracıbaşına yemek getirmesini emreder. Yemekler gelir ve Ali ile Amir yemeğe el sürmez. Şah, onların yemediğini görünce vezir Ali'ye nimeti yemesini söyler. Ali, önce onları dine davet edeceğini söyleyince, vezir evvelâ yemeği yemesini ardından ne isterse onun olacağını belirtir. İkramlarından yemediği takdirde onun sözünü dikkate almayacaklardır. Kendilerinin düşman değil, dost olduğunu ifade eder. Ali, bu sözleri duyunca yemeye başlar. Amir de yemeği yer ve geceye kadar sohbet edip otururlar.

Ali, Hasan ve Hüseyin'in gelmediğini görür ve nerede kaldıklarını sorar. Şah ve vezir, bugün gelmezlerse yarın kesin gelmiş olacaklarını söyleyerek onu teskin etmeye çalışır. Ali, onların niyetini anlar ve oğullarına seslenmeye başlar. Herkes uyuyunca şah, Ali'yi gizlice öldürmeye niyetlenir. Ali ve Amir otağa gider. Vezir bir hile planlar ve şaha onların üzerine asker yollamaları gerektiğini söyler. Şah da "Sen bilirsin" diyerek bin asker hazırlar ve Ali'nin üzerine gönderir. Ali'nin önünden bir hayal belirir ve kendini övmeye başlar. Kendisinin heybetinden söz ederek karşısında kimsenin duramadığını, kendisi gibi bir yiğidin bulunmadığını söyler. Ali, kendisini överken Allah'ı anmayı yine unutmamıştır.

Ali ve Amir o gece yatıp derin bir uykuya dalarlar. Vezir, bin askeriyle gelir ve kapıyı gizlice açarak onların üzerine yığılırlar. İkisinin de haykırmaya dahi takati kalmaz. Ali ve Amir, yakalanarak bağlanır. Ali, Amir'e nasıl olup da esir düştüklerini, takatlarının kalmadığını sorunca Amir, bunun Allah'tan geldiğini söyler. Ali, hatasını anlar ve kendi nefisinden ötürü başlarına bu belanın geldiğini itiraf eder. Zira bu musibet kendisini övdüğü, Allah'ı yine anmadığı için başlarına gelmiştir. Ali, günahının farkına vararak tövbe eder. Vezir de ikisini yakalayıp bağlar ve şahın önüne getirir.

Şah, Ali'ye bakarak durumunun ne hâle geldiğini sorar. İsteddiği zaman onları öldüreceğini belirtir. Hz. Ali, oğullarını kurtarmak için gelmiş ve kendisi de tuzağa düşmüştür. Ali, şaha bu belanın kendisinden kaynaklandığını, azıcık benlikten ötürü bu duruma düştüğünü söyler. Elinden ne gelirse yapmasını, zira yarın sıranın kendisine geleceğini söyleyerek onu uyarır. Şah, buna kızar ve celladına, kılıcı Ali'nin boynuna vurmasını emreder. Tam bu esnada bir ses gelir ve şehir halkının gürültüden aklı başından gider. Cenk davulları çalınır ve tozlar göğe ulaşır. Şah, olup bitenin kendisine haber verilmesini ister. Bu karmaşada cellat da Ali ve Amir'i öldürmez.

Vezirler, dışardaki Arap askerlerini görür. İçlerinden bir pehlivan, Hz. Peygamber'in arkadaşları olduğunu haykırarak onun tarafından Ali'nin arkasından gönderildiklerini duyurur. Hz. Ebu Bekir, Osman, Ömer, Talha, Zübeyr, Halid b. Velid ve on yedi bin İslam askeri gelmiştir. Amir ve Ali, yola çıktıkları vakit askerleri peşinden yollamıştır. Hacıpler bu durumu şaha haber verir. Hz. Muhammed'in askerlerinin geldiğini duyan Hz. Ali, şükreder. Şah, bu durumda ne yapacaklarını vezire sorunca, onları zindana atmaları gerektiğini söyler. Eli küçük olduğu için Amir'i bağlayarak tutmak mümkün değildir. Bundan ötürü onu bir sandığa koymanın daha iyi olacağı düşünülür. Şahın emriyle bir sandık getirilir ve Amir'i içine koyarlar. Ali, buna hayret eder. Şah, sandığın hazineye götürülmesini emreder. Zira sesini kimse duyamayacaktır. Ali'yi de kaya içindeki bir kuyuya atarlar.

Şah, askerlerine savaş için hazırlık yapmalarını, Hz. Muhammed'in askerlerini dağıtacaklarını duyurur. Yüz bin asker toplanır ve cenk davulları vurulur. İki ordu karşı karşıya gelir. İslam ordusundan

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

Ebyaz adında bir gazi, meydana gelir ve er diler. Karşısına çıkan kâfiri öldürür. Peş peşe beş er daha Ebyaz tarafından meydanda öldürülür. Bu durumu izleyen şah, öfkelenir. Askerlerine saldırı emrini verir. İki ordu savaşıma başlar. Gece olunca davullar çalınır ve cenk durur. Kâfir ordusu kırılmak üzeredir. Hepsini bir arada iken vezir, onlara gece baskını yapmaları gerektiğini şaha tavsiye eder.

İslam askerlerine gece baskını yapılır ve iki ordu cenge tutuşur. Şehrin içinde üç kurnaz hilekâr, yankesici, hırsız kişi vardır. Bunlar gece gündüz haram yiyip gezerler. O gece şehirde kimsenin olmadığını görünce, hırsızlık yapmaya kalkarlar. Hazineye giderek kıymetli şeyleri çalmak isterler. Hazineye girerek kendilerine yeteceğini düşündükleri büyük bir sandığı alırlar. Kimsenin olmadığı bir yere getirirler ve başında oturarak aralarında sandık hakkında yorum yapmaya başlarlar. Biri, sandıkta gümüş, diğeri altın, biri de kıymetli taş olduğunu tahmin eder. Kıymetli bir şey çıkacak ümidiyle sandığın kilidini açarlar ve içinden Amir çıkar. Ganimet yerine bir insanın çıktığını görünce üçü de korkar.

Amir, hançeri eline alarak bu üç hırsıza karşı durur. İman etmelerini, yoksa onları öldüreceğini söyler. Bunun üzerine üç hırsız da Müslüman olmayı kabul eder. Amir, Ali'nin kuyuda olduğunu onlardan öğrenir ve birlikte onu kurtarmaya giderler. Ali'yi kuyu içinde bulurlar, ip atarak onu çıkarırlar. Ali, yanındaki üç kişinin kim olduğunu sorar. Amir'in başından geçenleri dinledikten sonra Zülfikar ve Döldül'ün nerede olduğunu sorar. Amir, bilmediğini söyleyince hırsızlar ona kılıcının yerlerini bildirir. Zülfikar, şahın sarayında, Döldül de sahrada otlamaktadır. Şah her ne kadar onu yakalamak istemişse de Döldül kimseye boyun eğmemiş ve kaçmıştır. Hasan ve Hüseyin de zindandadır. Hz. Ali ve beraberindekiler önce zindana gelir ve oğullarını kurtarır. Sarayın içine girerek kapıları kırar ve şahın tahtına ulaşarak asılı hâlde duran Zülfikar'ı alır. Ali, nara atarak şehre girip cenk etmek ister. Amir, dışarda cenk seslerini duymaktadır. Dışarı çıkıp bakar ve gelip cengi Ali'ye anlatır.

Hz. Ali, iki oğlu, Amir ve üç hırsız da alarak kalenin kapısına gelir. Kapıyı açarak dışarı çıkınca İslam ordusunun dağılmış vaziyette olduğunu görür. Ali, yıldırım gibi bir nara atınca Döldül hemen yanına gelir. Zülfikar'ı eline alarak cenge tutuşur. Narasını duyan kâfirler korkudan şehrin içine kaçmaya başlar. Sahah olunca dışarda kâfir kalmaz. Şah, vezire kıyamet gibi seslerin ne olduğunu sorar. Vezir, bilmediğini, görmesi gerektiğini söyler. Bir asker, Ali ve iki oğlunun kaçıp kurtulduğunu onlara haber verir. Başka bir askeri de hırsızların Amir'i bilmeden kurtardıklarını anlatır. Aden şahı bunları duyunca ah u feryat eder. Derhal kaleyi güçlendirmek için çalışmalara başlarlar.

Savaş üç gün üç gece sürer. Hz. Ali, kaleyi almadan gitmemeye kararlıdır. Ali, kızar ve Döldül'den aşağı inerek bir kaya getirilmesini ister. Kale halkını imana davet ederek kabul etmedikleri takdirde bu taşı atarak orayı helâk edeceğini bildirir. Bu durumu şaha haber verirler. Ali, kızarak taşı şehre atar ve bu taş attığı yeri oyar, kalenin duvarlarını titretir. Bunu gören halk korkudan imana gelir. Aden şahı bu heybeti görünce ağlayarak kaleden aşağı iner ve şehrin kapısını açar. Ali'nin elini öperek Müslüman olur ve zünnarı keser. Bütün kale halkı Müslüman olur. Ali, yine şehri şahına bırakır. Kiliseler yıkılarak mescidler yapılır. Hz. Ali, yedi gün orada kalır ve sekizinci gün Medine'ye doğru yola koyulur. Yanında pek çok ganimet de götürür. Medine'ye varınca Hz. Peygamber ile kucaklaşır. Ganimetleri yoksullara dağıtır. Hz. Peygamber, Hasan ve Hüseyin'i görünce gözlerinden öper.

2.2. Şahıslar

2.2.1. Müslüman Erkek Şahıslar

2.2.1.1. Hz. Peygamber

Mesnevinin ana kahramanı olup olayları başlatan kişidir. Mescidde otururken Hz. Cebrail kendisine gelir ve Allah'dan haber getirir. Torunlarını çok sevdiği için Allah onu sınamak istemiş ve Hasan ile Hüseyin kaybolmuştur. Kaybolan torunlarının yerini bildiren, Hz. Ali ve Amir'e yardımcı olması için ordusunu gönderen de odur. İslam dinini yayıp putları kırdığı için kâfirler tarafından sevilmez. Bütün cenk-nâmelerde olduğu gibi burada da gaye İslam'ı yaymaktır. Hikâyede verilmek istenen asıl mesaj; Hz. Peygamber dahi yapmış olsa, Allah sevgisinin önüne geçebilecek bir sevgi/bağlılık olmamalıdır. Diğer, cenk-nâmelerden farklı olarak Hz. Peygamber'e dair bir mucize (rüya motifi vb) görülmez. Hikayenin sonunda torunlarına kavuşarak sevinir.

*Dedi kim ey Tanrı'nın peygamberi
N'ışe koduñ yere bu oğlanları*

*Muştafa verdi 'Alî'ye tez cevâb
Aytdı geldi Tanrı'dan başa hitâb (b.20-21)*

2.2.1.2. Hz. Ali

“Şâh-ı Merdân” (Yiğitlerin Şahı), “şîr-i Hudâ” (Allah'ın aslanı), “Zevcü'l-Betûl” (Hz. Fatıma'nın kocası) gibi lakaplarıyla yer alan Ali, mesnevide baş kahramanlardan biridir. Cesareti ve aklıyla hareket eder. Kılıcı Zülfikar ve atı Düldül onu tamamlayan unsurlardır. Düldül sadece bir at değildir. Ali ondan dışarda durmasını istemiş ve bu binek düşmanın eline geçmemek için kaçmıştır. Ali'nin narasını duyunca da tekrar yanına gelmiştir.

Eserde Ali üzerinden, bir kimsenin nefesine aldanmaması, her işi Allah'tan bilmesi gerektiği mesajı verilmektedir. Allah'ı unutan hiçbir işte muvaffak olamaz. Cenk-nâmelerde Ali'nin düşmanın eline esir düştüğü nadir görülürken bu hikâyede düşmanın hilesini anlamayarak esir düşmüştür. Tacir kılığına girse de düşman tarafından fark edilerek bir kuyuya hapsedilmiştir. Onun heybetinden şah korkmuştur. Yıldırım misali narasıyla düşmanın cesaretini kırmıştır. Müslüman olan halka zarar vermemiş; aldığı ganimetleri yoksullara dağıtmıştır.

*Şâh-ı Merdân na'ra urdı ra'd-vâr
Lerzeye geldi yer ü gök her çi var*

*Şanasın gök gürledi yarıldı yer
Düldül at irdi 'Alî'ye hemçü şîr (b.330-331)*

2.2.1.3. Hasan ve Hüseyin

Diğer cenk-nâmelerde geri planda olan Hasan ve Hüseyin burada olayların müsebbibi olarak hikâyenin bizzat içindedirler. Mesnevinin başlığından anlaşılacağı üzere esas kahraman olarak gösterilmişlerdir. Hz. Peygamber onları çok sevdiği için ayrılıkla sınanmıştır. Bu duruma ikisi de üzülür ve kabristanda gezerken kervana rastlarlar. Henüz çocuk denilecek yaşta olmalarına rağmen esir olacaklarını anladıkları vakit, parmakla toprağa durumlarını yazarak Hz. Ali'ye haber verirler. Kervanın başı tarafından rehin alınır ve Aden şahına satılmak istenirler. Tam öldürülecekken vezir tarafından bir tavsiye ile kurtarılıp zindana atılırlar. Şah, onları kızlarıyla evlendireceğini söyleyerek Hz. Ali'yi oyalamıştır. Hikâyenin sonunda Hz. Peygamber ile kavuşurlar.

Hasan eydür kâruvâna n'olduñuz
Kim bize kaçd eyleyüben geldüñüz

Oğlan idi velikin 'âkıllı idi
Çün bu yavuz hâli gördi n'eyledi (b.42-43)

2.2.1.4. Amir Meyye

Tarihî bir şahıs olup olmadığı meçhuldür. Bu adla bir kimseye rastlayamadık. Hz. Ali'nin Aremrem cenginde de karşımıza çıkar. Mesnevîde, Ali'ye yardımcı olmak için birlikte Aden diyarına gelmiştir. Hâver-zemin ve diğer cenk-nâmelerde olduğu gibi burada da akli ve kurnazlığı ile ön planda olup Ali'ye tacir kılığına girme fikrini o vermiştir. Esir oldukları zaman, bu belanın Allah'tan geldiğini ilk o fark etmiştir. Elleri küçük olduğu için bir sandığın içine konularak hazinede saklanmıştır. Üç hırsız kendisini kurtarır ve onları Müslüman eder. Ali'yi kuyudan kurtaran da Amir'dir.

'Alî eydür nice varalum aña
'Amir eydür ben direm tâcir saña

Biz tâcirüz dimeyince çâre yok
Maşlahat böyle durur ey gönli toğ (b.113-114)

2.2.1.5. Ebyâz

İslam ordusundaki gazilerden biridir. Çevik ve hızlı olup er meydanında karşısına çıkan altı kâfiri de öldürmüştür.

Adı Ebyâz lu'b-ı cevân eyledi
[Ol] na'ra urdı mübâriz diledi

2.2.1.6. Diğerleri

Mesnevîde, adı zikredilmesine rağmen herhangi bir diyalogu olmayan önemli simalar da yer alır. Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman, Hz. Peygamber yanında mescitte otururken görülür. Yine Aden kapısına dayanan İslam erleri arasında bunlarla birlikte Talha, Zübeyr, Mâlik-i Eşter, Hâlid. b. Velid de vardır.

Biledir Ebū Bekir ‘Osmān ‘Ömer
On yedi biñ çeridür hep şîr-i ner

Ṭalḥa’dur Zübeyr hem Hâlid [b.]Velîd
Mâlik Eşter’dür muqaddem pîr mezîd (b.237-238)

2.2.2. Müslüman Kadın Şahıslar

2.2.2.1. Fatıma

Mesnevideki Müslüman tek kadın, Hz. Peygamber’in kızı, Hz. Ali’nin eşi, Hasan ve Hüseyin’in annesi Hz. Fatıma’dır. Hz. Ali, eve gelerek ona oğullarının gelip gelmediğini sormuştur. Bunun dışında hikâyede adı geçmez.

Fâtıma’ya eydür ‘Alî ey halâl
Çopar içüm gönlümü dutdı melâl (b.90)

2.2.3. Sonradan Müslüman Olan Erkek Şahıslar

2.2.3.1. Aden Şahı

Mesnevide adı Aden diyarının şahı, padişah olarak geçer. Gerçek adı belli olmayan bu hükümdar, zâlim ve acımasızdır. Her işini vezirine danışır. Putperest olup İslam düşmanıdır. Kendisine Hasan ve Hüseyin getirilir ve onları satın almak ister. Müslüman olduklarını öğrenince de onları öldürmeye kasteder. Vezirin teklifiyle onları zindana attırır ve Ali gelince hepsini putperest yapmayı planlar. Ali, Aden’e varınca kendisine haber iletilir. Onu sarayına davet eder. İki kızını Hasan ve Hüseyin ile evlendireceğini söyleyerek Ali’yi oyalar. Gece baskını ile Ali ve Amir’i yakalar. Mesnevinin sonunda İslam askerleriyle yaptığı cengi kaybeder ve halkıyla birlikte Müslüman olur. Hz. Ali, onu yeniden Aden şahı olarak tayin eder.

Gördi bu heybeti hem şâh-ı ‘Aden
Ağlayup endi aşğa çal‘adan (b.362)

2.2.4. Akıbeti Belli Olmayan Şahıslar

2.2.4.1. Vezir

Aklı ile Aden şahını yönlendiren kişi olup onun gibi putperesttir. Şahı, Hasan ve Hüseyin’i öldürmekten vazgeçirmiş ve onları hapse attırmıştır. Ali geldiği vakit onu hemen tanımış ve ziyafet tertip etmiştir. Ali ve Amir’i yakalamak için şaha tavsiyelerde bulunmuş ve onları gece baskınıyla ele geçirerek şaha getirmiştir. Amir’in sandık içinde saklanması fikrini de o vermiştir. Hikâyenin sonunda Aden şahıyla birlikte Müslüman olduğu düşünülmektedir.

Ṭurdı vezîr pâdişâh elin tutar
Aytdı urma şabr kıl ey pür-hüner

Bunları öldürme uyma bu işe
Tâ ki sonra görmeyesin endeşe (b.72-73)

2.2.4.2. Kervan Rehberi

Kervanın başı olup mezarlıkta Hasan ve Hüseyin'i yakalayarak Aden şahına armağanlar ile birlikte satmak için götürür.

Dedi şâha iki kulum var benüm
Hıdmete yarar ise ey sultânüm

Uş getürdüm dedi ve kıldı 'ayân
Şâh-ı 'Aden gördi anları ey cân (b.52-53)

2.3. Mekân

Olaylar Medine ve Aden diyarında, yani Arap yarımadasında geçmektedir. Aden, Yemen'in kıyısındaki Kızıldeniz ile Hint Okyanusu'nun ortasında yer alır. Aden, büyük bir şehir olarak tarif edilir. Şehrin girişinde büyük bir kapı ve önünde de büyük bir meydan vardır. Ali ve Amir bu meydana konaklar. Bu yerler dışında Hz. Ali, oğullarını bir Bakî' adı verilen Medine kabristanında kaybetmiştir. Dağların arasına gelerek onların izini bulmuştur. Amir, bir sandığın içine hapsedilir ve hazineye konulur. Ali de bir kuyuya atılır. Bu iki mekân da Jung psikolojisinde kahramanların erginleşip yeniden doğduğu mekânlardır. İkisi de kendi nefsinden ötürü hata etmiş ve buraya hapsedilmiştir.

Medîne maqbiresine irdiler
Sin arasında biraz yürüdiler (b.31)

Söz öküştür çünkü 'Ad(e)n'e irdiler
Bir uluğ şehir-i mu'azzam gördiler

Burc u bâru cümlesi seng-i ruḥâm
Endi şehirüñ öñine ol hümâm

Görd[i] kapular 'azîm yavlaḳ yüce
Çîn [u] pülâd şayḳal olmuşdur nice

Göz kamaşur ol kapuya bakmağa
Şu'lesinden gün urur uyaḳmağa

Ol kapu öñünde var meydân ulu
Anda geldi 'Amir 'Alî bahtulu (b.101-105)

2.4. Zaman

Olayın geçtiği zaman dilimi, Hz. Peygamber'in hayatta olduğu ve Hasan ve Hüseyin'in henüz küçük yaşta olduğu bir dönemdir. Bu da tahminen M. 629-632 yılları arasına tekabül eder. Zira Peygamber'in en büyük torunu Hz. Hasan M. 624 yılında doğmuştur. Mesnevide tutarsızlıklar da vardır. Hasan ve Hüseyin çocuk yaşta olmalarına rağmen Aden şahının kızlarıyla evlendirileceği söylenir.

Hasan [u] Hüseyin henüz oğlan idi
Ol 'Alī teni içinde cān idi (b.8)

Mesnevide zamana dair bazı ipuçları da yer alır. Hz. Ali'nin öğle namazını kıldıktan sonra evine gittiği görülür. Çocuklar sabah namazı vakti eve gelmiş ve kaybolmuştur. Ali ve Amir, bir gece baskını ile yakalanırlar. İslam ordusu ve Aden şahının askerleri arasındaki savaş üç gün sürer. Ali, savaşı kazandıktan sonra yedi gün Aden diyarında kalır ve sekizinci gün Medine'ye doğru yola çıkar.

İl vilāyet kamu Müslimān olur
Şāh-ı Merdān yedi gün anda kalur

Sekizinci gün yarağ etdi yola
Şāh toyurdı sünnī çerisin mala (b.369-370)

Düldül'ün Hz. Ali'nin narasını duyduğu vakit hemen gelmesi tayy-i zaman olarak değerlendirilebilir.

2.5. Anlatıcı

Mesnevide İlâhi-hâkim bakış açısı söz konusudur. Anlatıcı, bütün kahramanların ruh hâline, duygu ve düşüncelerine, olayların gidiş seyrine vâkıftır. Bazı yerlerde sözü aniden keserek olayı atlar:

Söz öküştür çünkü 'Ad(e)n'e irdiler
Bir uluğ şeh-i mu'azzam gördiler (b.101)

Sadece bir yerde kurgu hatası vardır. Hasan ve Hüseyin kaybolduğu zaman, Fatıma, onların eve geldiğini, sabah vakti giderek kaybolduklarını söylemiştir. Oysa Hasan ve Hüseyin babaları ile birlikte gelirken kaybolmuştur.

Kanı Hasan [u] Hüseyin kim bunda yok
Fātma der ki 'Alī'ye ey gönli tok

Şubh idi kim maqbereye getdiler
Gelmedi kim bilmezüz ne etdiler (b.86-87)

2.6. Belli Başlı Motifler

Mesnevîde menkıbevî ve efsanevî motifler görülmez. Hz. Ali cenkleri sihir, fal, rüya, keramet, mucize gibi motifler açısından oldukça yoğun metinler olmasına rağmen bu eserde, Hz. Cebrail'in inip Allah'tan haber vermesi dışında bir olağanüstülük söz konusu değildir. Yine Ali'nin bir taş atarak Aden şehrini helak etmesi de keramet motifine örnek olabilir. Yine şeytan, cin, ejderha, ifrit gibi efsanevi motifler de görülmez. İslam dinine ait motiflerin başında abdest, namaz vb. hususlar gelir. Nefs, benlik konusu üzerinde durulmuş ve bu hususta Hz. Ali üzerinden ders verilmek istenmiştir.

İslam dışı motif olarak putperestlik inancı vardır. Aden şahı ve halkı Lat ve Uzza'ya tapmaktadır. Yine hayvan motifi olarak da Düldül ve savaş atları dışında pek bir veri yoktur. Kıyafet değiştirme motifine örnek olarak; Ali ve Amir'in kimliğini gizlemesi ve tacir kılığına girmesi gösterilebilir. Din değişime motifi, mesnevinin sonunda görülür. Kûs ve nakkare savaş çalgıları olarak dikkat çeker. Formulistik sayılar üç ve yedidir. Savaş üç gün üç gece sürer. Ali, Aden'de yedi gün kaldıktan sonra Medine'ye dönmüştür. Mesnevi, diğer Hz. Ali cenklerine nazaran motif yönünden zayıftır.

3. METİN

3.1. Nüsha Tavsifi

Eserin bulunduğu mecmua, Millet Yazma Eser Kütüphanesi'nde Ali Emiri Manzum 1222 numarasıyla kayıtlıdır. Mecmua, baştan 12 yaprak eksik olup yine içerisinde eksik varaklar vardır. Elimizdeki yaprak sayısı 97'dir. Mecmua, harekeli nesih ile istinsah edilmiştir. Her varakta 11 satır kayıtlı olup söz başları ve cetveller kırmızıdır. İstinsah yılı ketebe kaydında H. Rebû'î-evvel 971/ M. Ekim 1563'tür. Müstensihî ise Abdullah b. Mahmud'dur. Tamamı Hz. Ali cenklerini muhtevî olup harekeli nesih hatlıdır. Nakîboğlu'nun mesnevisi 62a-79b varakları arasında olup içerisinde bir varak kopmuştur.

İçerisinde Begpazarlı Ma'âzoğlu Hasan'a ait iki cenk-nâme ile birlikte (Cenâdil Kalesi Manzûmesi 13a-34b; Gazâvât-ı Emîrî'l-Mü'minîn Feth-i Kal'a-yı Selâsil 34b-63a) Tursun Fâkih'in Gazâvât-ı Resûlallâh (Mukaffa cengi) (79b-108a) varakları adlı cenk-nâmesi de mevcuttur. Tespitlerimize göre bu nüsha Ağâh Sırrı Levend tarafından çizgili bir deftere rika hattıyla kaydedilmiştir. Söz konusu nüsha, Erzurum Seyfettin Özege Kitaplığı'nda yer almaktadır. Namık Açıköz Nakîboğlu'nun mesnevisinin bir nüshasının aynı kütüphanede 1518 numarada kayıtlı olduğunu bildirirse de (1988: 128) kanaatimizce aynı nüshadır.

3.2. Metin Kuruluşunda İzlenilen Yol

Her beyte numara verilmiş olup varak numaraları [] işareti içinde gösterilmiştir. Vezin açısından problemlî olan yerler dipnotlarda belirtilmiş olup ölçü sadece kelimedede (tefilede) aksamış ise kelimenin üzerine dipnot eklenmiştir. Mısrada ise mısraın sonuna, beyit ise ikinci mısraın sonuna dipnot eklenerek belirtilmiştir. Metinde vezin açısından fazla yazılan heceler parantez içinde gösterilmiştir. Yapılan metin tamirleri ise köşeli parantez [] içerisinde verilmiştir. Beyit üzerindeki imalalarda, heceler; med ve zihafalarda ise ilgili harf eğik şekilde yazılmıştır.

3.3. Transkripsiyonlu Metin

Dāsītān-ı ‘Aden Der Hikāyet-i Ḥasan ve Ḥüseyn

1. Zıkr *idelüm* evvel Allāh *adını*
Başlayalum dāsītān bünyādını [63a]
2. Ḥaḫ *adın* aḫmaḫ bize vācibdürür
Ḥaḫ *adından şeyāḫīn kaçıbdurur*
3. Taḫrı *adı* kim bize rehber *ola*
Her sözüümüz bir dür [ü] *gevher* *ola*
4. Dileseñüz rehber *ola* Ḥaḫ *size*
Ver şalavāt kim girevüz bir söze
5. Medīne şehrinde bir gün Muştafā
Otururdu mescid içre ol şafā
6. ‘Aşḫ ile sen diñle sözi ey velī
Uşte budur dāsītānıñ evveli
7. Ol Ebū Bekir ‘Ömer ‘Osmān ‘Alī
Bileyinde otururdu dört velī
8. Ḥasan [u] Ḥüseyn henüz oğlan idi
Ol ‘Alī *teni içinde cān* idi
9. Aşḫāb ile hem daḫı bular bile
Muştafā *katında idi cem’* ile
10. [Ol] Resül aldında bunlar oturur
Nebī anları dizine getürür
11. İkisini aldı *iki yanına*
Oḫşar *idi* gör ne ḫāl *oldı* yine
12. Çünki bir dem bunlara meşgül olur
Ḥaḫ Çalab Cebra’*il’e emir kılur* [63b]
13. Kim yūri in ḫabībūme ver selām
Ayt aḫa eydür saḫa Rabbü’*l-enām*

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-
DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

14. Kim benüm zikrüm koduñ bir dem girü
Tutduñ oğlanlar mihrin benden ilerü⁷
15. Çün bırakduñ sevgimüzi anlara
Gör ki *n'idem* ben Ğanī ol cānlara
16. Bir nice gün fūrkat *ile* yanduram
Sevgüsinden bunları *uşanduram*
17. İndi Cebrā'īl degürdi Hāḡ sözün
Anı işitdi İmām-ı ber-güzīn
18. Tez Hāsan Hüseyn[*i*] yere kodı
Secdeye vardı Hāḡ adın oḡdu
19. Yene istiġfār idüp turd[*ı*] Resül
Nebīye şordı 'Alī zevcü'l-Betül
20. Dedi kim ey Tañrı'nıñ peygāmberi
N'işe koduñ yere bu oğlanları
21. Muştafā verdi 'Alī'ye tez cevāb
Aytdı geldi Tañrı'dan *baña* hitāb
22. İki sevgü bir göñile şıgmaya
Sevgümüz vir göñil⁸ nesne yıgmaya
23. *Bu 'itābdan üşenüp kodum yere*
Key 'aceb geldi bu söz aşhāblara [64a]
24. Hem Hāsan Hüseyn işitdi sözi
Döndi kızıl nāra bunlaruñ yüzi
25. Derleyüben dökdiler ol dem 'araḡ
Ellerin dutdı bularuñ şīr-i Hāḡ
26. Taşra *çıkıben* tez eve geldiler
İşit imdi bunları (kim)⁹ ne oldılar

⁷ Fazla heceden ötürü vezin aksamaktadır.

⁸ Kelimedede vezin aksamaktadır.

⁹ Fazla heceden ötürü vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-
DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

27. Şāh-ı Merdān göñlini dutmuşdı ğam
Hasan [u] Hüseyñ göñlün dağı hem
28. Ğuşşa dutup bir dem oturdı bular
Dil ğuşād olmadı öri tırdılar
29. ‘Alī bindi Düldül’e getdi eve
Ta ki göñli açılıben av kıova
30. Tırdılar bunlar dağı ol dem hemān
Baķı̄t dan yaņa yürıdiler revān
31. Medīne maķberesine irdiler
Sin arasında biraz yürıdiler
32. Nāgehān görđi bular bir kārübān
Çıkđı ve geldi geķer olmuş revān
33. Kāruvān kavmi kavmu kāfir la‘īn
Yük çeküben ‘Ad(e)n’e¹⁰ giderler hemīn
34. ‘Alī’ nün oğlanların bunlar görür
Biri birine bular ğaber verür [64b]
35. Dedi bunlar kimlerdür¹¹ nedür adı
Ol birisi ara yerden söyleği
36. Dediler kim ol Muĥammed ālidür
Hem ‘Alī’ niñ sevgülü etķalidür
37. Ol Muĥammed’dür ki bizüm dīnimüz
Bātıł etđi cümle şehr ü ilimüz
38. Dīnümize puţlara bātıł deyen
Uşbu Medīne begidür söyleyen
39. Bu sözi işitdi kārவān mihteri
Ol ğarām-zāde ol itler kemteri

¹⁰ Fazla heceden ötürü vezin aksamaktadır.

¹¹ Kelimede vezin aksamaktadır.

40. [Ol]¹² *kāruvān* yığıdı *ṭurdi* bir zamān
Kıldı bir *endeşe anda* *ḳaltabān*
41. *Ṭanıṣuben* ol *aradan* aşdılar
Ḥasan [u] Ḥüseyn bu(n)*lara*¹³ üşdiler
42. *Ḥasan* eydür *kāruvāna* n'olduğuz
Kim bize *ḳaşd* *eyleyüben* *geldüñüz*
43. Oğlan *idi* *velikin* 'āḳıl *idi*
Çün bu *yavuz ḥāli* *gördi* n'eyledi
44. Barmağ *ile* yazdı *yerde* bir *saṭır*
Gör ne *ḳılur* *bunlara* *ḥükm-i* *ḳadīr*
45. *Anı* *dahı* *üşidiler* *ṭutdılar*
Ol *aradan* *alup* *anın* *getdiler* [65a]
46. *Ekisin* *aṭ* *ḳarmına* *bağladılar*
Ol *iki* *ma'sūmları* *ṭağladılar*
47. *Getdi* [ol]¹⁴ 'Aden *yolına* aşdılar
'*Āḳıbet* bir *gün* *serā[y]* *irişdiler*
48. *Ḳondılar* *kārvān-serāya* *kāruvān*
Gör n'ider *kārvān* *başı* ol *ḳaltabān*
49. *Armağanlar* *düzdi* 'Aden *şāhına*
Kim *vara* *ḥizmet* *ḳıla* *dergāhına*
50. *Ḥasan [u] Ḥüseyn* hem *bile* *alur*
Şāh-ı 'Aden *ḳatına* ol *dem* *gelür*
51. *Armağanların* *virüben* *öpd[i]*¹⁵ *elin*
Söyledi *Ḥasan Ḥüseyn* 'üñ *aḥvālin*

¹² Eksik heceden ötürü vezin akasamaktadır.

¹³ Kelimedede vezin aksamaktadır.

¹⁴ Kelime eksikliğinden ötürü vezin aksamaktadır.

¹⁵ Fazla heceden ötürü vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-
DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

52. *Dedi şāha iki kulum var benüm*
Hidmete yarar ise ey sultānum
53. *Uş getürdüm dedi ve kıldı ‘ayān*
Şāh-ı ‘Aden gördi anları ey¹⁶ cān
54. *Diledi kim bunları şatun ala*
Gör Hasan Hüseyin anda ne kıla
55. *Hasan eydür şāha kim ey şehr-yār*
Bizi şatun alma bundan zinhār¹⁷
56. *Zīrā kim biz kul degülüz bilesin*
Heç revā olmaya şatun alasin [65b]
57. *Biz Muhammed kıızı oğlanlarıyuz*
Ol ‘Alī’nün sevdügi cānlarıyuz
58. *Bizi gāfil dutdı bu mel‘ün-ı dūn*
Uşte getürdi size şatar bugün
59. *Çün eşitdi bu sözi sultān hemīn*
Döndi ol dem vezīre dutdı yüzün
60. *Dedi kim olur Muhammed ya ‘Alī*
Baḡa eyit ya vezīr uşbu hāli
61. *Vezīr eydür kim Muhammed oldurur*
Kim dīnin halk-ı cihāna bildürür
62. *Bütlere bāṭıl deyendür ol Resül*
Dīn benüm dīnüm der ol uşul
63. *Oldurur bu işlere la‘net kılan*
Şaneme tapanlara zahmet kılan
64. *Cümle dīnde halk ikrāh eyledi*
Her birin[i¹⁸] dīne gümrāh eyledi

¹⁶ Kelimede vezin aksamaktadır.

¹⁷ Kelimede vezin aksamaktadır.

¹⁸ Eksik heceden ötürü vezin aksamaktadır.

65. Kendü dīnin kıldı *hal̄ka* āşikār
Bunlar *anuḡ* aşıldur ey *şehir-yār*
66. Şāh eşitdi *bu sözi kaķıdı* key
Vezīre hıṣmīle baķdı dedi hey
67. Düşmenüm imiş aķır bunlar benüm
Düşmenüm oġlanlarıdur hem k̄nüm [66a]
68. Öldüreyüm bunları ben dād idüp
Lāt [u] ‘Uzzā’yı bulardan şād idüp
69. Böyle *diyüben* bunları çekdiler
Hasan [u] *Hüseyn araya* çökdiler
70. Şāh *kılıcın* çekdi *ṭurd[ı]* örü
Endi tahtından *yüridi* ilerü
71. *Diledi* bunları *çala* öldüre
Kānların topraġ *içine* ṭoldura
72. *Ṭurdi* vezīr pādişāh elin tutar
Aytdı *urma şabr kıl* ey pür-hüner
73. Bunları öldürme *uyma bu işe*
Tā ki *şonra* görmeyesin endeşe
74. Zīrā bunları *atası*dur ‘Alī
‘Āķıbet *bunda* geliser ol velī
75. İsteyiser bunları senden hemīn
Şabr *eyle* andan *olinca* emīn
76. Ol gelür *ise* göresin *bilesin*
Aḡa göre *şonra* bir iş idesin
77. Ger *dutar isenḡ anı daḡı* ey¹⁹ şāh
Bütleriñle *bile* *ķilasun* tebāh

¹⁹ Kelimede vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-
DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

78. Bunları zindāna *buyurdu* ol it
Bu yağadan sen ‘Alī sözün işit [66b]
79. Şāh vezīrūñ sözün[i] *gördi* revā
İrdi *Hasan* [u] Hüseyn’e hem devā
80. Ol Emīrū’l-Mü’minīn[e]²⁰ ol ‘Alī
Şāh-ı Merdān ol tebekār-ı velī
81. *Gördi oğlanları getdi* gelmedi
‘Alī’ nün şabrı *kararı* kalmadı
82. Ögle²¹ *vaḳti* oldu *ve kıldı* namāz
Baḳdı çün *yanına* merdān-ı Hicāz
83. *Gördi Hasan u Hüseyn bile* deḡül
Guşşalandı *vaḳt* hem *oldı* melül
84. Şīr-i Yezdān *ṭurdu* yerinden o dem
Mescidūñ *kapusına* urdı *ḳadem*
85. Geldi *eve* gönli *endeşe* ṭolu
Fāṭmā’ya *dedi* kim ey baḳtulu
86. *Ḳanı Hasan* [u] Hüseyn kim bunda yok
Fāṭma der *ki* ‘Alī’ye ey gönli *ṭok*
87. Şubḫ *idi* kim maḳbereye *getdiler*
Gelmedi kim bilmezüz *ne* etdiler
88. Ne *eve* gelüp bular etmek²² *yedi*
Hāli *nedür* bunlarūñ bir gör *dedi*
89. Şāh-ı Merdān çün *eşitdi* *bu* sözi
Āh *kıldı* yaş ile *ṭoldı* gözi [67a]
90. Fāṭma’ya *eydür* ‘Alī ey *ḫalāl*
Ḳopar içüm gönlümi *dutdı* melāl

²⁰ Eksik heceden ötürü vezin aksamaktadır.

²¹ “Öyle” şeklinde imla edilmiştir.

²² “Ötmek” şeklinde imla edilmiştir.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-
DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

91. Olmasun kim *anlara* bir hāl ola
Bir *kaṭı* iş bir ‘aceb aḥvāl ola
92. Böyle *deyüben ṭurı geldi* revān
Medīne’den *çıkıben oldu* revān
93. Geldi sinler *arasına* geldi ol
Bir *arada* ‘*acāyibler* gördi ol
94. Kim *iki* muşhaf *tağlı*uben yatur
Eylemen *cānna* *toḳındı* şatur
95. İlerü geldi muşhafi²³
Gördi bir *saṭır yazılı* ol *ḥafı*
96. Toprak *üstinde* demiş kim ey ata
Bize sen *eyle* meded *bu* ḥasrete
97. Kāfir *irüp bizi esīr* etdiler
Aldılar *mağrib yolına* getdiler
98. Sürdiler *bizi elümüz* bağlayu
Uş *yola* girdük *giderüz* ağlayu
99. *Dedeme* bizden *selām eyle* hele
Bize kim *ḳurtılmağa* *ḳıla* çāre
100. *Zīrā* (kim)²⁴ *Taḡrı*’nuş *ḥabīb*²⁵ *i* oldurur
Cümle *dertlülere* *ṭabīb* oldurur [67b]

[Mecmuadaki ayak kelimesindeki şīr-i Ḥaḳ ifadesinden anlaşılacağı üzere bir varakı (2 sayfa, 22 beyit) eksiktir.]

101. Söz öküştür çünkü ‘Ad(e)n’^{e26} irdiler
Bir uluğ *şehr-i* mu‘azzam gördiler

²³ Mısra eksik yazılmıştır.

²⁴ Fazla heceden ötürü vezin aksamaktadır.

²⁵ *ṭabīb* şeklinde yazılmıştır.

²⁶ Fazla heceden ötürü vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-
DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

102. Burc u *bāru* cümlesi *seng-i ruḥām*
Endi *şehirün öḡine* ol *hümām*
103. Görd[i] *kapular* ‘*azīm* yavlaḡ yüce
Çin [u] *pülād şayḡal* olmuşdur nice
104. Göz *kaşaşur* ol *kapıya* bakmaḡa
Şu‘lesinden gün urur *uyaḡmaḡa*
105. Ol *kapu* öḡünde var *meydān* ulu
Anda *geldi* ‘*Amir* ‘*Alī* baḡtulu
106. Aḡşam *idi* çünki *bunda* geldiler
Ol *gice* ol *arada* diḡlendiler
107. Çün *şabāḡ* oldu yine *ḡurdılar*²⁷
*Eki(si)*²⁸ *daḡı* arıḡ *ābdest* aldılar
108. Kıldılar erten *namāzın* *zıkr* ile
El *götürüp* du‘*ā* *kıḡıp* şükr ile
109. Çün *namāzdan* *fāriḡ* oldu ol ‘*Alī*
‘*Amir-i* *Meyye* *dedi* kim ol *velī*
110. Emdi *şāha* *nicesi* varmaḡ gerek
Ya eki oḡlum *nece* şormaḡ gerek
111. ‘*Amir* *eydür* ‘*Alī*‘ye kim *ḡuralum*
Ekimüz *şehr-i* ‘*Aden*‘e *varalum* [68a]
112. Şoralum (ol)²⁹ *ekisi* *ḡālin* *görelüm*
Ḳande ise *dürişüp* *ḡurtaralum*
113. ‘*Alī* *eydür* *nice* *varalum* aḡa
‘*Amir* *eydür* *ben* *direm* *tācir* *şaḡa*
114. Biz *tācirüz* *dimeyince* *çāre* yok
Maşlahat *böyle* *durur* *ey* *gönli* *ḡoḡ*

²⁷ Eksik heceden ötürü vezin aksamaktadır.

²⁸ Fazla heceden ötürü vezin aksamaktadır.

²⁹ Fazla heceden ötürü vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-
DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

115. Şāh-ı Merdān *dedi sen bil bu işi*
ŤamıŤurken çıkdı Ťehrden bir kiŤi
116. Gördi ‘Alī’yle ‘Amir Meyye tırur
İlerü gelüp bulara yüz urur
117. Hüş selām *verdi bulara söyledi*
Ne kiŤilersüz baĥa eydüĥ dedi
118. Kim bu ‘Aden *ķapusu öĥindesiz*
Ne işe gelüp tırursız ey ‘aziz
119. ‘Alī eydür tācirüz *bilün ĥaber*
Mālumuz çok yükümüz la’l ü güher
120. Yer *ķolayın gözlerüz ķonmaķlıĥa*
Ťehrde metā’ Ťatmaĥa almaķlıĥa
121. Aytdı *ķonsaĥuz ne kervān-serāya*
Aytdı Ťıĥmaz mālimuz ol araya
122. Sen varup *Ťāĥa sözüümüzi eyit*
PādiŤāĥ bizüm için yeye ķayıt [68b]
123. *Bize vire bir ķolay yerde ķonak*
Tamĥa için göndüre hem bir ināk
124. *Oķıyalar bizi Ťāĥa vararuz*
Tamĥa ile armaĥanlar vererüz
125. Ol kiŤi eydür *ķumaŤuĥuz ķanı*
‘Amir eydür yolda ķondurduķ anı
126. Biz bugün *geldük anlar³⁰ yarın gelür*
‘Alī’den çün bu ĥaberi ol alur
127. Geldi ol er *sultāna verdi ĥaber*
Dedi geldi ĥocalar key mu‘teber

³⁰ Kelimede vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-
DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

128. Yükləri *kamusınuñ kıymeti taş*
Çın7 bezlerdür sırtıdaki³¹ kumaş
129. Yüklərin kındurmuş ayruq kendüler
Kınmağa *kolaylu yere* geldiler
130. Ben *bularuñ*³² *hālını* şordum bilip
Pādişāha *haber eyledüm* gelüp
131. *Başa dediler* ki *yüri* şehre var
Kışsamızı anda *eyle* āşikār
132. Kim *şāha* tamğa için çok armağan
Bile getürdük *taşılarla* toğan
133. Şāh eşitdi *şād-kām* oldı ‘azīm
Viribidi ‘Alī’ye kullar delim [69a]
134. Bir uluğ *hācibini* şaldı bile
Kim ‘Alī’yle ‘Amir’i *alub(en)*³³ gele
135. Geldi *hācib* ‘Alī’ye *kıldı* selām
Görüşüp söyleşdiler bir kaç kelām
136. *Dedi* kim *sizi* oğur *şāh-ı* ‘Aden
Katına oğur bayıq *bu* aradan
137. ‘Alī *ağa* varalum *deyip* turur
Düldül’e *bindi* ‘Alī *bile* varur
138. Endi *Düldül*’den *emīrū*’l-mü’minān
Bilesince ‘Amir³⁴ *Meyye* pāk-cān
139. *Düldül*’i *taşra* *koğı* ol *şir-i* Hāk
Düldül’e dir *hāzır* olğıl çevre bak
140. Olmasun *kimesneye* el *viresin*

³¹ Kelimede vezin aksamaktadır.

³² Bulavrun şeklinde imnal edilmiştir.

³³ Fazla heceden ötürü vezin aksamaktadır.

³⁴ Kelimede vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-
DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

- Biz ne iş kılduğumuz çün göresin
141. Ben girürem içeri iş bitürem
Tâ ki *Hasan* [u] Hüseyin['i] kırtaram
142. Tedbîr iden Hakk'ı yâd etmeye³⁵
Lâ-cerem tutduğı işe yetmeye
143. İy karındaş [Tañrı 'yi]³⁶ çün oñasın
Sağa farzdur Tañrı adın aņasın [69b]
144. Tañrı'nuñ adın ağan iş bitürür
Tañrı adın añmayan baş yitürür
145. Çünkü 'Alî añmadı Tañrı adın
Gör n'olur hâli işit söz bünyâdın
146. Şâh-ı Merdân içeri girdi revân
Şâhı gördi tahtda oturur hemân
147. Çevre begler pehlevânlar bî-kıyâs
Karşu çavuşlar şâha kıılır(lar)³⁷ sipâs
148. Şîr-i Hakk sultânı gördi dinmedi
Bir du'â kıılmağa yöni dönmedi
149. İkrâm idüp vermedi hem bir selâm
İ'tibâr idüp demedi bir kelâm
150. Şâh bakup 'Alî'ye ol dem ditredi
Kaçıyup deve gibi key kükredi
151. Döndi yüzün vezîre atdı hümây
Ne 'acâyib bî-edeb bu ejdehây
152. Dedi girdi bu benüm dergâhuma
Peş kıomaz nedür bu taht-gâhuma³⁸

³⁵ Eksik heceden ötürü vezin aksamaktadır.

³⁶ Eksik kelimeden ötürü vezin aksamaktadır.

³⁷ Fazla heceden ötürü vezin aksamaktadır.

³⁸ Eksik heceden ötürü vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

153. Kılmadı heç karşıma bir ‘izzeti
Yoğ imiş sultānlara heç hürmeti
154. Ey vezīr şorğıl adın *nedür* disün
Niredendür mevlūdini söylesün [70a]
155. Beñzemez *tācire* hergīz şūreti
Cānum(1) *oynadur* bu erūñ heybeti
156. *Vezīr* eydür *ne* şorarsan *bunı* sen
Göricek bildüm *bunı* ben³⁹
157. Şāh eydür kimdürür *bu ya* vezīr
Vezīr eydür ol ‘Alī’dür ey nezīr
158. Ol *eki* oğlan ki zindān eyledük
Cānların bend ile giryān eyledük
159. Budurur ol [eki]⁴⁰ oğlan atası
Şāh eşitdi aytdı işüm oņası
160. *Vezīr* eydür bir *hile* gerek buña
Ta ki *hileyle* bu müşkil iş oña
161. Şoraram evvel neye gelmişdürür
Eki oğlan(1)⁴¹ bunda *ne* bilmişdürür
162. *Dağlı* andan şonra mekr [ü] āl idem
Bir ‘acāyib resm ile ef’āl idem
163. Şāh ayıtdı emdi hālin şor buña
Eydiversün *ne* sözi varsa saña
164. *Vezīr* eydür kim ‘Alī’ye ey ‘Arab
Ne iş için bunda sen geldün ‘aceb
165. Hod bilürem ben *seni* kim ‘Alī’ sin

³⁹ Eksik hecelerden ötürü vezin aksamaktadır.

⁴⁰ Eksik kelimededen ötürü vezin aksamaktadır.

⁴¹ Fazla heceden ötürü vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-
DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

- Muṣṭafā *güyegüsi* ol *vel̄sin* [70b]
166. Gizlemegil *kendüziñi* söylegil
Ne işe geldün *hikāyet* eylegil
167. Çün *vezīrūñ* *sözin eñitdi* ‘Alī
*Söyledi Hasan Hüseyn aḥvālını vel̄*⁴²
168. Aytdı anlar *bunda gelmişler esīr*
Tutuben zindāna urmuş bu emīr
169. Ben bu *iş* *bilüben* bindüm ata
Anları almağa geldüm ey ata
170. *Vezīr* eydür *şād* geldün *yeme ğam*
Uş gele oĝlanlaruñ *dahı* bu dem
171. Gerçe anlar *şāha esīr* geldiler
Yene bunlar şehden emān buldılar
172. Pādişāhuñ *var idi eki* kıızı
Sözleri kand güneşe beñzer yüzi
173. *Ekisim[i]* *eki oĝluña* gerek
Verüben düğün idem der tezrek⁴³
174. Şükür olsun *bāri siz de* geldünüz
Bu düğün içinde bile olduñuz
175. *Yarın anlar dahı* *bunda geleler*
Çün seni bunda idiğün bileler
176. Uş *haber getdi* *gelürler oturuñ*
Didi ḥ^vān-sālar ḥ^vān *getürüñ*⁴⁴ [70a]
177. Vardı *ḥ^vān-sālar* *getürdi ḥ^vān-ı ḥāş*
Şağa şola ḥ^vān döküldi *bī-қыās*

⁴² Burada vezin gereği kelime “ḥāl̄in vel̄r” olmalıdır.

⁴³ Kelimede vezin aksamaktadır.

⁴⁴ Eksik hecelerden ötürü vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

178. ‘Alī’-y-le ‘Amir öñine geldi hem
Didiler bile oturuñ siz behem
179. Hñān döküldi hñana dediler şalā
Ol ‘Alī’nüñ hñalin(i)⁴⁵ diñle ne ola
180. Çün yemeğe ulular el urdılar
El çeküben ‘Alī’ Amir turdılar
181. Gördi şāh vezīr bu(n)lar⁴⁶ yemez aşı
Vezīr eydür ‘Alī’ye ey hñuş kişi
182. [Siz]⁴⁷ yegil bu ni‘meti şunup aluñ
Ol emīrū’l-mū’minīn eydür bilüñ
183. Yeyesi ol dem yeyem kim bilesiz
Siz ileyümde ĩmāna gelesiz
184. Vezīr eydür sen yegil hñām hele
Şoñra sen ne der iseñ ol ola⁴⁸
185. Ger hñānumuzdan yemez iseñ özüñ
Biz dañı tütamazuz senüñ sözüñ
186. Zīrā dostuz degülüz ağıyāruñuz
Sözüme olsun sizüñ ikrāruñuz
187. Çün eşitdi uş bu sözi [ol]⁴⁹ ‘Alī
Yemek için ol hñāna şundı eli [70b]
188. ‘Amir⁵⁰ Meyye çünki bile yedi hñān
Giceye degin oturdılar ol⁵¹ gün
189. Ne Hasan geldi ve anda ne Hüseyin

⁴⁵ Fazla heceden ötürü vezin aksamaktadır.

⁴⁶ Kelimede vezin aksamaktadır.

⁴⁷ Eksik kelimededen ötürü vezin aksamaktadır.

⁴⁸ Mısradaki eksik heceden ötürü vezin aksamaktadır.

⁴⁹ Eksik kelimededen ötürü vezin aksamaktadır.

⁵⁰ Kelimede vezin aksamaktadır.

⁵¹ Kelimede vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-
DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

- Diñle ne hâl geldi ol ‘Alî’ye sen
190. Şordı birkaç kim *kanı* oğlanlarum
Ol *eki gözüm nûrı* ol cânlarum
191. Şâh vezîr *ayıtdılar imdi gele*
Ger bugün gelmez *ise yarın gele*
192. *Giceye degin buları egledi*
Şîr-i Hâk oğlanlarım[ı] üñledi
193. Añşam *oldı cümle begler turdılar*
Her biri *yerlü yerine* vardılar
194. Şâh *buyurdi* kim ‘Alî’ye bir ura
Düzdiler *olmağa anda ey dede*
195. ‘Amir⁵² *Meyye ve emîrû’l-mü’minîn*
Vardılar *otağa bunlar ey emîn*
196. Diñle gör *vezîr nice kıldı hîle*
Âdemüñ *fi’lin içinde* kim bile
197. *Vezîr eydür ‘Alî ile ‘Amr gör*
Ekisini tutmağa bir örü tur
198. *Şalalum birkaç kişi yetsün bu dün*
Ol *ekisin qarvayup tutsun bugün* [71a]
199. Şâh *eyitdi* sen bilürsen *ya vezîr*
Turdı *yerinden hemân-dem ol haķîr*
200. Biñ *kişi yaraķlu alup getdiler*
‘Alî’ye *varup eşit kim n’etdiler*
201. Ol *gice* ol Şâh-ı Merdân ol ‘Alî
Şâh *katından çünki getdi* ol velî
202. *Otağa geldi eşit kim n’eyledi*
Bir *hayâl geçdi öñinden söyledi*

⁵² Kelimede vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

203. Kendüzine dedi kim ey nām-dār
Görmedi sencileyin bu rüzigār
204. Kānde kim ol adın eşitse gibr-i dūn
Heybetinden kamu ulular zebūn
205. Saḡa beḡzer gelmedi ‘ālemde er
Gösterürsin kānde varursaḡ hüner
206. Kendüzin[i] gördi aḡmadı Ha(k)k’ı
Diḡle imdi ḡālī n’olur ey faḡı
207. Çün yataḡa geldi anlar ol gice
Yatdılar oturmādılar ey ḡoca
208. Çün kaḡā-yı āsumān işledi⁵³
Yatdılar ekisi uyku başladı
209. Başdı ḡaflet bunları getdi mecāl
Geldi biḡ er ile vezīr bed-ḡıḡāl [71b]
210. Kaḡuyı pinhān ol dem aḡdılar
‘Alī’ nūḡ üstine ol dem üşdiler
211. Tāḡati ḡalmadı bir ḡayḡırmaḡa
Ya başa ‘aḡlın derüben ḡurmaḡa
212. ‘Alī’-y-le ‘Amir’i ol dem ḡtdılar
Ekisin daḡı giriftār etdiler
213. Çün ‘Alī kendüzini gördi esīr
Döndi eydür ‘Amr’a kim nedür bu sır
214. Ne gücüm ḡaldı ne çıkar āvāzum
Ne ḡū[d]⁵⁴ tāḡat getüribildi özüm
215. ‘Amir eydür Taḡrı’ dandur bu bize

⁵³ Mısrada eksik heceden ötürü vezin aksamaktadır.

⁵⁴ Vezin gereḡi ḡūd’un d’si düşürülmüştür.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-
DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

- ‘Alī eydür nefsumüzden(dür)⁵⁵ *bu* cezā
216. Zīrā ben etdüm muḥālif bir ḥayāl
Verdi anıñ çün (bu)⁵⁶ belāyı Zū’l-celāl
217. Böyle *deyüp* ‘Alī istiğfār ider
Aldı vezīr ‘Alī (ve)⁵⁷ ‘Amir’i gider
218. İtdiler bendiyle pādişāhuñ⁵⁸ *katına*
Bağdı sultān çün ‘Alī’nüñ *yatına*
219. *Dedi kim nite* durur ḥālūñ bu dem
Buyuram kim seni kılalalar ‘adem
220. Geldüñ ol oğlanlaruñ kurtarmağa
Buradan alup elünge varmağa [72a]
221. Zīrā (ki) sen *dahı* belāya uğraduñ
Kendü elünle *cigerüñ tağladuñ*
222. *Buyuram bu dem seni öldüreler*
Çanuñı bu topruğa tolduralar
223. ‘Alī eydür şāha ey *şehr-yār*⁵⁹
Bu belā benden bağadur āşikār
224. *Azacuğ benlik çok iş etdi* baña
Hele şimdi nesne dimezem saña
225. *Ne ki elün*den gelürse *baña* kıl
Kim yarın ben *saña kıyam* eyle bil
226. Şāh eşitdi *kaқыup* geldi revān
Öldürürem *seni der ya* pehlevān
227. *Bunı deyip cellāda* hüküm eyledi

⁵⁵ Kelimede fazla heceden ötürü vezin aksamaktadır.

⁵⁶ Fazla kelimededen ötürü vezin aksamaktadır.

⁵⁷ Fazla kelimededen ötürü vezin aksamaktadır.

⁵⁸ Vezin gereği şāhun şeklinde olmalıdır.

⁵⁹ Mısrada eksik heceden ötürü vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-
DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

- Çek kılıc ur ‘Alī’ nün boynın dedi
228. Çekdi cellād tīg ‘Alī’yi çalmağa
Öldürüp anıñ cānım almağa
229. Nāgehān gavgā belürdi kopdı ün
Şehr halkı oldı bir kezden cünün
230. Eşidildi taşradan āvāz-ı kūs
Toz göge oynadı hem-çün ābnūs
231. Şāh ayıtdı ne hikāyetdür görüñ
Çoñ ‘Alī’yi tiz baña haber verüñ [72b]
232. Kōdı cellād ‘Alī’ye tīg urmadı
‘Amr’i dahı hem kōdı öldürmedi
233. Taşra hācibleri görüp vardılar
Hep ‘Arab bir ulu çeri gördiler
234. Şordılar kim ne kişilersiz kamu
Maşsūdunuz nedür kim eydüñ ‘amū⁶⁰
235. Ol çeriden bir mübāriz söyledi
Muştafā aşhāblarıuz biz dedi
236. ‘Alī ardınca Resül şaldı bizi
Uş gelince bunda izledük izi
237. Biledir Ebū Bekir ‘Osmān ‘Ömer
On yedi biñ çeridür hep şir-i ner
238. Talha’dur Zübeyr hem Hālid [b.]Velīd
Mālik Eşter’dür muqaddem pīr mezīd
239. ‘Amr ile ‘Alī gidicek ol zamān
Çeri göndürmüş idi Fahr-i Cihān
240. Kim ‘Alī ardınca bunlar varalar
Derile bir yerde ol āvāreler

⁶⁰ Mısrada eksik heceden ötürü vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

241. Bunlar *idi* kim o demde geldiler
Çünkü hâcibler bu hâli bildiler
242. Tîz haber verdi bular gelüp şehe
Dediler geldi çeri düşmüş rehe [73a]
243. Ol Muḥammed leşkeridür bu gelen
Eşidüp şükr(i)⁶¹ etdi ‘Alî ol zamân
244. Şâh ayıtdı pes buları n’idelüm
Vezîr eydür bend-i zindân idelüm
245. İlle kim uşbu küçücük kösece
Bunı bend dutman n’idelüm ayt nice
246. Her ne dürlü bağlar iseñ boşanur
Dünyâ halkı bu kişiden üşenür
247. Bunı şandüğa koyalum dedi şâh
Kim ola şanduk içinde bu tebâh
248. Şâh buyurdi kullara kim verdiler
Şâha bir şanduk düzüp getürdiler
249. ‘Amir’i baĝlu[*yu*]⁶² koydılar aña
‘Alî baĝdı bu işe kaldı taña
250. Aytdı eltiñ hazneye koñ bir yere
Görelüm kim zârîsine kim ire
251. Kilîd urup hazneye eletdiler
Şanduk içre ‘Amr’i koyup getdiler
252. Hem ‘Alî’yi daĝı ol şâh-ı ‘Aden
Atdı bir kuyuya kesme kayadan
253. Anı daĝı anda zindân eyledi
Döndi andan beglerine söyledi [73b]

⁶¹ Kelimede fazla heceden ötürü vezin aksamaktadır.

⁶² Eksik heceden ötürü vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

254. Kim leşkeri⁶³ cem‘ *idiñüz varalum*
Ol gelen kavme özümüz(i)⁶⁴ *uralum*
255. Ol Muḥammed çerisin *tağıdalum*
İşimiz andan şonra⁶⁵ *sağ idelüm*
256. Böyle *deyip* ‘arz ider yüz biñ çerī
Kūs urup taşra[ya]⁶⁶ *çıkdılar varı*
257. Muştafa’nın leşkerin[i] *gördiler*
Birbirine karşı karşı *turdılar*
258. Çalınur tabl [ü] nağ(k)āreler urur
Meydān açdılar mübārizler girür
259. Gāzilerden bir şahābe nīk-nām
Depdi at meydān[a] *girdi [ol] zamān*⁶⁷
260. Adı Ebyāz lu‘b-ı cevlān eyledi
[Ol]⁶⁸ na‘ra urdı mübāriz diledi
261. Bir kāfir begi atın sürdi aña
Ver şalavāt n’etdiler aydam saña
262. Süngü dürtti Ebyāz’a kāfir la‘īn
Redd kıldı gāzī anıñ hamlesin
263. Nevbet irdi Ebyāz’a tartıdı tığ
Kāfiri çaldı başından bī-dirığ
264. Eki pāre eyledi ol dem anı
Vardı toştogrı cehenneme cānı [74a]
265. Bir dañı sürdi anı dañı çeler

⁶³ Kelimede vezin aksamaktadır.

⁶⁴ Kelimede fazla heceden ötürü vezin aksamaktadır.

⁶⁵ Kelimede vezin aksamaktadır.

⁶⁶ Kelimede eksik heceden ötürü vezin aksamaktadır.

⁶⁷ Musrada eksik hecelerden ötürü vezin aksamaktadır.

⁶⁸ Eksik kelimededen ötürü vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-
DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

Orta yerinden *anı iki* böler

266. Birbiri ardınca beş kâfir la‘în
Girdi meydāna düşürdi ol la‘în
267. Şāh *anı* gördi ve *kaķıdı* katı
Bir kezin *hamle* kılınuz hep dedi
268. Kaynadı deryā gibi kâfir şuyı
İslām ‘a *hamle* kılıp etdi hayı
269. Gāziler *daħı* şalavāt getürüp
Hamle kıldılar ‘alemler götürüp
270. Başladılar eki leşker *katı* cenk
Yer yerin işledi tığlar āb-ı renk
271. Çekilüp yaylar atıldı nice oķ
Süngüden oķdan niceleler oldu yok
272. Kūs [u] naķķāre [ü] burķ u tabl u zenc
Cenk iderdi yoğ idi bir kişi dinc
273. Gāzilere Haķ idi kılan yāri
Bunlara tırmadı kâfir eri
274. Aħşam irince çalışdı her [ne] var
Gice oldu tabl āsāyiş urdılar
275. Şınmağa yakın idi kâfir kamu
Bunlar aħşam bedre irdi ey ‘amū [74b]
276. Gāzilerü gördi kâfir döndiler
Kendüler *daħı* gelüben kındılar
277. Şāh komuben begleri cem‘ eyledi
Tanışup rāzın bulara söyledi
278. Kim Muhammed leşkeri erdür katı
[Ol]⁶⁹ çerim *aņa* getürmez tākati

⁶⁹ Eksik kelimeden ötürü vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-
DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

279. *Ne kılalum eydün imdi yā emīr*
Pādişāha söyledi ol dem vezīr
280. *Kim bu gice biz şebihūn idelüm*
Muştafā'nın leşkerin tağıdalum
281. *Maşlıhat budur deyüben tırdılar*
Sünnilere kendülerin urdılar
282. *Şahābiler dahı oldılar süvār*
Oldı düz içre kıyāmet āşikār
283. *Ŧon giyüben ol çeri tartdı kılıç*
Ŧoğradı birbirini tırmadı heç
284. *Cenk ider bunlar kırar[lar]⁷⁰ birbirin*
Sen eşit bir söz dahı yene şirin
285. *Şehr içinde aydalum bir söz dahı*
Ver şalavāt Muştafā'ya ey ahī
286. *Şehr içinde üç 'ayyār var idi*
Üçi dahı uğrı ve tarrār idi [75a]
287. *Gice gündüz işleri yemek harām*
Bir gice durdı ol üçi ve's-selām
288. *Gördiler kim şehr issüz yok(dur)⁷¹ beşer*
Ŧaşra çıkıp ekisi kıllur haşer
289. *Birbirine bunlar eydür zihī dem*
Ŧuruñuz haznene uralum kadem
290. *Şehr issüz(dür)⁷² hazneye girmek gerek*
Hznede kıymetlüler dermek gerek
291. *Dem bu demdür kim alavüz māl ü genc*

⁷⁰ Kelimede eksik heceden ötürü vezin aksamaktadır.

⁷¹ Kelimede fazla heceden ötürü vezin aksamaktadır.

⁷² Kelimede fazla heceden ötürü vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

- Dünyāda görmeyevüz bir *daḥı* renc
292. Böyle *deyüp hazineyi* deldiler
Bir *ulu* şanduk içinden aldılar
293. *Dediler içindeki yeter bize*
Götürdiler⁷³ *hūş kulak ur bu söze*
294. Üçi bir *halvet yere* vardılar⁷⁴
Şanduk *ağzın açmağa* oturdılar
295. *Biri eydür bu gümüş mi ki* ‘aceb
Biri eydür altun ola bī-ta‘ab
296. *Biri eydür kıymetī taşlardurur*
Açdı şandukun kilidin el urur
297. Şundi *elin kim çıkara kıymeti*
‘Amr içinden *şıçradı* gör *hikmeti* [75b]
298. Taşra *geldi deyüben yār-ı hümā*
Şükr kim *kılduḡ ināyet cānuma*
299. Gördiler *māl yerine* *çıkdı ādem*
Korkdılar ol *üçi daḥı iy* dedem
300. ‘Amir ol dem *hançeri aldı ele*
Hamle kıldı bunlara gör *ne ola*
301. Aytdı *īmān getirün* *yoksa bu dem*
*Vücūdunuz şehri*ni *kıldum* ‘adem
302. Bunlar ol dem *tez ilerü* geldiler
‘Amr *eleyinde* *īmāna* geldiler
303. ‘Amir eydür ‘Alī *eydün* *kandedür*
Aytdılar bir *kuyunun* içindedür
304. ‘Amir eydür *gösterün* *amı* baña

⁷³ Kelimede vezin aksamaktadır.

⁷⁴ Mısrada eksik heceden ötürü vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

- Çurtaralum *bile varalum aña*
305. Turdı üç *kişi bile* ‘Amr ol zamān
Geldiler ol *araya* bunlar hemān
306. ‘Alī’ *yi kuyu* içinde buldılar
Tiz kemend *ile yukaru* aldılar
307. ‘Alī *gördi* ‘Amr *bile* üç kişi
Şordı kimlerdür bular ayt *bu işi*
308. ‘Amir eydür uğırlardur yā ‘Alī
Aldılar māl[*dır*]⁷⁵ *deyüben ey velī* [76a]
309. Acdılar *şandukı* ben çıkdum revān
Gördi bunlar *beni oldı* Müslimān
310. ‘Alī eydür imdi *kanı Zü’l-fikār*
Ya dağı Düldül atum iy nām-dār
311. ‘Amir eydür bilmezem iy şır-i Hāk
Uğırlar eydür eyā *şāhib-varağ*
312. Zü’l-fikār’uñ *şāh serāyında* durur
Düldül *atuñ şahrāda* otlar yürür
313. Şāh *anı* dutmağ *diledi* tırmadı
Getdi ol kimseye *boyun virmedi*
314. ‘Alī eydür *Hasan [u] Hüseyın* kanı
Aytđılar *şāh zindāna urdı* anı
315. ‘Alī eydür gösterüñ *zindānı tiz*
Aytđılar *yüri varalum ey ‘aziz*
316. Sürdiler *zindāna bile* geldiler
Hasan [u] Hüseyın[‘i] *anda* buldılar
317. ‘Alī *aldı* anları *döndi* yene
Geldi ol *gice serāyuñ öñine*

⁷⁵ Kelimede eksik heceden ötürü vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-
DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

318. Gördi *kapuda oturur* perdedār
Daldı *girdi içerü* ol nām-dār
319. Perdedār el *kılıca urdı* revān
Anı *göriccek kaçıdı* (ol)⁷⁶ pehlevān [76b]
320. Urdı bir muşt beynisin bürrān eyledi
Acdı *kapu tahtı eleyine* geldi⁷⁷
321. Zü'l-fiķār 'ı aşlu *gördi* aldı tiz
Taşra *geldi* iy *yene* andan 'aziz
322. *Diledi* na'ra *ura* şehre düşe
Şehr içinde *kāfir ile* urışa
323. 'Amir eydür 'Alī'ye bir dem *tırıu*
Taşra *cenk āvāzı* var *amı* görüj
324. Ben *göreyim* na'ra andan *urasın*
Taşra *çalış* var ise *varasın*⁷⁸
325. Böyle *deyüp yazıya* *çıkdı* 'Amir
Taş *yüzine yazınur* *bağdı* 'Amir
326. Gördi *cenk* var *geldi* *dedi* 'Alī'ye
Taḡrı'nuḡ *arslanı* gerçek *velīye*
327. 'Alī *aldı* *Hasan* [u] *Hüseyn* ile
'Amr [Meyye] ⁷⁹*daḡı* üç 'ayyār bile
328. *Kal'anur* *kapusına* *geldi* bular
Açuben kapuyı taşra *geldiler*
329. *Gördiler* *gāzīlere* *kāfir* eri
Pes hūn etmiş *urışur* *eki* çeri

⁷⁶ Fazla kelimededen ötürü vezin aksamaktadır.

⁷⁷ Kelimede vezin aksamaktadır.

⁷⁸ Mısrada eksik hecelerden ötürü vezin aksamaktadır.

⁷⁹ Eksik kelimededen ötürü vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-
DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

330. Şāh-ı Merdān na‘ra urdī ra‘d-vār
Lerzeye geldi yer ü gök her çi var [77a]
331. Şanasın gök güreledi yarıldı yer
Düldül at irdi ‘Alī’ye hemçü şīr
332. Şıçradı Düldül’e bindi pehlevān
Zü’l-fikār’ı çekdi yalıñ ol zamān
333. Kāfirüñ kulağına irdi bu ün
Çorçudan her birisi oldı cünün
334. Cenk çopdı kalmadı şındı çerī
Döndi bile şehre kaçdı begleri
335. Dökdiler şancağ ‘alem bergüstvān
Şehre girüp kapu yaptılar revān
336. Şubḥ olunca taşra kāfir kalmadı
Kimse bularuñ āşārın bulmadı
337. Pādişāh eydür vezīre yā vezīr
Bu ne ündür ne kıyāmet dār u gīr
338. Vezīr eydür bilmezem görmek gerek
Cādılık mıdur(ur)⁸⁰ bunı şormak gerek
339. Daḥı henüz bu söz olmadın temām
Geldi ḥaber şāha verdi bir gulām
340. Dedi ‘Alī ve Hüseyin ile Ḥasan
Çertilub getmiş bunlar çal esen ⁸¹
341. Geldi bir çul didi kim ḥazneñ delüp
Uğrılar māl yerine ‘Amir alup [77b]
342. Getmiş idi bilesin iy pādişāh
Eşidüp şāh-ı ‘Aden eyledi āh

⁸⁰ Kelimede fazla heceden ötürü vezin aksamaktadır.

⁸¹ Mısrada eksik heceden ötürü vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-
DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

343. Aytdı *bezenek* al‘a ok letın
alıalum tutunuz haıatın
344. Byle *deyp* burca bindiler demr
ehri oladı ii anda amur
345. *Bezeyp* burcı amu kfir urur
Gzler hep al‘aya aru urur
346. *Grip* ordular anlaru alın
h-ı Merdn eydi verdi avlin
347. *Hasan [u] Hseyın daı* grdiler
ava in hep ehre⁸² yrdiler
348.  gn  *gice* ava oldu temm
re yok kim ehri ala ol mm
349. *aıdı* ol dem Emr‘l-M‘minn
Endi Dld[l‘den] aaa ber-gzn
350. Yetdiler (bir)⁸³ *ulu* aya getrdi ol
ehr eleyine revn gtrdi ol
351. aırup bir kez dedi iy avm-i dn
apu aup geln mna bugn
352. Yoksa ehre ataram ubu aı
Hep arb olur ehrn⁸⁴ ii aı [78a]
353. aha varup etdiler geldi grr
Geldi atı letın el(i)ne⁸⁵ urur
354. Dedi bunu gbi bir *ulu* aya
Nite ata ol anı ehre oya
355. Byle *deyben* ‘Al‘ye aytdı var

⁸² Kelimede vezin aksamaktadır.

⁸³ Fazla kelimededen tr vezin aksamaktadır.

⁸⁴ Kelimede vezin aksamaktadır.

⁸⁵ Kelimede fazla heceden tr vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-
DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

- Bizi sen kor[k]utmağıl iy nām-dār*
356. *Nitesen ol taş şehre atasın*
Çäre yokdur şirseñ atun atasın
357. *Şir-i Haq eşidüben kakıdı key*
Taşa el urup dedi Kâdir u Hayy
358. *Alun emdi deyüben atdı şehre⁸⁶*
Gördi ol heybeti kâfir ey yere
359. *Bir üyük gibi kaya şehre ener*
Çorçup anın cümlesi dīne döner
360. *Endi kaya şehr içinde bir yere*
Yıkıdı delim evlerü küşük sere
361. *Ditredi yer kal'anıñ dīvārları*
Şah şah olup yarılır ey dīn eri
362. *Gördi bu heybeti hem şāh-ı 'Aden*
Ağlayup endi aşāğa kal'adan
363. *Acdı şehriñ kapusını çıkıdı şāh*
Geldi öpdı 'Alī elin gerd-i rāh [78b]
364. *'Alī' nün öñinde kesdi zünnārı*
Geldi imāna giderdi inkārı
365. *Şehr halku ulu kiçi hāş u 'āmm*
Er ü 'avret ne ki var serde temām
366. *'Alī öñinde Müselmān oldılar*
Kāfir iken ehl-i imān oldılar
367. *Şir-i Haq yene şehrin⁸⁷ verdi şeha*
Cān gerek vermek eyü söze bahā
368. *'Alī' yi leşker ile şāh toyladı*

⁸⁶ Kelimede vezin aksamaktadır.

⁸⁷ Kelimede vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-
DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

- Kiliseler yıkdı mescid eyledi*
369. İl vilāyet *kamu* Müslimān olur
Şāh-ı Merdān *yedi* gün *anda* qalur
370. *Sekizinci* gün *yarağ etdi* yola
Şāh *toyurdu* sünnī *çerisin* mālā
371. Verdi hil‘at *cümlesine* genc ü māl
Didi dahı ne kadar gerekse al
372. Muştafā‘ya her ne *qavmine* dahı
Viridi yüz biğ dürri *cevheri* ahī
373. ‘Alī *aldı* anları *döndi* revān
Leşker *ile* Medīne *geldi* revān
374. *Resül ile* görüşüp *şehre* girür
Māl ü *genci* cümle *yoqsula* virür [79a]
375. *Hasan [u] Hüseyin’i* gördi Muştafā
Öpdi *bunları* gözinden ol şafā
376. İki ha[z]ret *çün* geldi bir yere⁸⁸
Vir şalavāt Muştafā peygambere
377. Söz oldu bu arada *hatm* uş
Gör anlar ne *cefālar* kıldı nūş⁸⁹
378. Çekdi bunlar *qahrı* ve rāhatda biz
Fāriğüz *şimdi* emīrüz ey ‘azīz
379. *Bizim için* bunlar *açdı* dīn yolun
Çekdi *eren(ler)*⁹⁰ *zahmeti* sizler emīn
380. Emdi şükr *eyleñ* [ki]⁹¹ *size* guşsa yok
Muştafā‘nın *ümmetisiz* Hāk *tanuk*

⁸⁸ Mısrada eksik heceden ötürü vezin aksamaktadır.

⁸⁹ Beyitte vezin aksamaktadır.

⁹⁰ Kelimede fazla heceden ötürü vezin aksamaktadır.

⁹¹ Eksik heceden ötürü vezin aksamaktadır.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

381. Hem Nakıboğlu dahı miskın fakır
Resül'ün ümmetiyem dir ol haķır
382. Haķ Çalab'un bir günāhkār kılıdır
Sözde ol 'āşıklarun bülbülidir [79b]

SONUÇ

Bu çalışmayla yeni bir Hz. Ali cenginin tanıtımı yapılarak tür literatürüne katkı sunulmuştur. Eserin dikkat çekici özelliği; 13. yy. sonu ile 14. yy. ilk yarısında yaşamış bir şaire ait olmasıdır. Kaynaklarda Denizlili olarak gösterilen Nakıboğlu'nun Konyalı olma ihtimalinin daha fazla olduğu anlaşılmıştır.

En az 22 beyti eksik olduğunu düşündüğümüz 382 beyitlik cenk-nâme, mesnevi nazım şekliyle tertip edilmiş olup fâilâtün fâilâtün fâilün kalıbıyla nazmedilmiştir. Şekil özellikleri bakımından gelenek içerisindeki diğer cenk-nâmelerden çok da farklı değildir. Ancak mesnevinin muhtevası, diğer cenklerden farklılık arz eder. Tespit edebildiğimiz kadarıyla bu esere en yakın olanı Yemame cengidir. Ancak her ikisinin de vermek istediği mesaj ve olayların başlangıcı çok farklıdır. Bu cenk-nâmenin diğerlerinden bir diğer farkı da tamamen gerçekçi unsurlarla bezenmiş olmasıdır. Dev, ejderha gibi olağanüstü varlık ve olay yoktur. Tamamen gerçekçi bir hikayedir. Böyle gerçekçi bir konusunun olması, devrine aykırı bir özelliktir. Zira erken devirde yazıya geçmiş cenklerde olağanüstü motiflerin oldukça yoğun olduğu bilinmektedir.

Mesnevi, Eski Anadolu Türkçesi devrinin özelliklerini yansıtmakla birlikte 16. asırda istinsah edilmesinden ötürü ikili imla da görülebilmektedir. Şüphesiz yeni nüshalarının bulunmasıyla eser hakkındaki eksiklikler giderilecektir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Namık (1988). "16. Asır Sonuna Kadar Divân Şâirleri, I, (Batı Anadolu Şâirleri ve Denizlili Şâirler)", *Merkez Efendi Sempozyumu 27-28-29 Haziran*, Manisa: Türk Ocağı Denizli Şubesi Yayınları, s. 111-129
- Birekul, Mehmet (2018). "Anadolu Selçuklu Devleti'nde Eğitim ve Konya Medreseleri", *Mecmua Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 5, s. 85-98
- Ceyhan, Âdem (2013). "Hz. Ali Cenknâmelerinin Tesirleri ve Yeniden Yazılmaları Meselesi", *Âşık Paşa ve Anadolu'da Türk Yazı Dilinin Oluşumu Sempozyumu 1-2 Kasım*, Bildiri Kitabı, (Haz: Mehmet Fatih Köksal), s.115-154
- Çelebioğlu, Amil (1999). *Türk Edebiyatında Mesnevi (XV. yy. 'a Kadar)*, İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Çetin, İsmet (1997). *Türk Edebiyatında Hz. Ali Cenknâmeleri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ertaş, M. Yaşar (2006). "Ahmed Eflâki'ye Göre Denizli'de İlk Mevleviler" *Afyon Kocatepe Üni. Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 8, S. 1, s. 83-97.

INTERNATIONAL KOSOVO CONGRESS ON CULTURE, ARTS AND MULTI-
DISCIPLINARY STUDIES

April 16-18, 2021 | KOSOVO

Köktekin, Kazım (2018). “Eski Anadolu Türkçesinde Manzum ve Kısa Manzum Hikâyeler, Dâsitan-ı Hz. İsa (Cimcime Sultan) ve Dil Özellikleri”, *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S. 61, s. 311-335

Köprülü, M. Fuat (1976). *Türk Edebiyatı'nda İlk Mutasavvıflar*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

Levend, Agah Sırrı (1988). *Türk Edebiyatı Tarihi I.C*, Ankara: TTK. Yayınları.

Yazıcı, Tahsin (1986). *Ahmet Eflâkî, Âriflerin Menkıbeleri II*, İstanbul: Hürriyet Yayınları

Eserin ilk varakı:

